Een vleugje eensgezindheid

HET OVERLEGORGAAN HOEKSCHE WAARD, 1971-1994

Jan Robbemond

YDÉ PR & PUBLICITEIT - ROTTERDAM, 1994

Juli 1994

Copyright © Jan Robbemond

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ydé pr & publiciteit, p/a Groenezoom 215, 3075 GD Rotterdam. No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from Ydé pr & publiciteit, p/a Groenezoom 215, 3075 GD Rotterdam.

Omslag, vormgeving en boekverzorging:

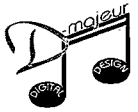

D-majeur
Digital
Design,
Capelle a/d IJssel

Druk:
Drukkerij Bremer, Oud-Beijerland

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK DEN HAAG

Robbemond, Jan

Een vleugje eensgezindheid: het Overlegorgaan Hoeksche Waard, 1971-1994/Jan Robbemond; (red. Yola Schot). - Rotterdam: Ydé pr & publiciteit
Relatiegeschenk in opdracht van Overlegorgaan Hoeksche Waard. - Met lit. opg.
ISBN 90-75101-01-5
NUGI 654
Trefw.: Overlegorgaan Hoeksche Waard; geschiedenis/gemeentepolitiek; Zuid-Holland; geschiedenis; 1971-1994.

Met een lach en een traan

Zo mag je misschien dit afscheidsbundeltje noemen, dat verschijnt ter gelegenheid van de opheffing van het Overlegorgaan Hoeksche Waard.
Na 23 jaren gefunctioneerd te hebben als Overlegorgaan tussen de nu zes Hoekschewaardse gemeenten, zijn de bestuurlijke activiteiten in regionaal verband overgegaan naar de nieuwe regio Zuid-Holland Zuid; een nieuwe regio, die de Hoeksche Waard, de Drechtsteden en de Alblasserwaard/Vijfheerenlanden omvat.
Een 'lach', omdat, naar ik hoop, de oud-voorzitters en anderen, die betrokken waren bij de activiteiten van het Overlegorgaan, hun verhalen op een relativerende en humoristische wijze vertellen en wellicht op die manier een kleine bijdrage hebben geleverd aan de bestuurlijke geschiedschrijving van de streek.
Een 'traan', omdat het als zodanig jammer is, dat het Overlegorgaan niet meer bestaat; immers door de schaalvergroting in het openbaar bestuur is toch veel van de charme van de kleinschaligheid verloren gegaan. Grotere werkverbanden, ook binnen de gemeenten en de regio zijn noodzakelijk. Tegelijkertijd moet worden geconstateerd, dat de charme van het overzichtelijke wellicht verdwijnt en daardoor het persoonlijke element in het besturen afneemt, en ..... dat zou jammer zijn.
Daarom is het onze taak, de taak van de hedendaagse bestuurder, in te spelen op moderne ontwikkelingen, maar tegelijkertijd goed in de gaten te houden dat het bestuur en beter nog: de bestuurder, van de gemeente herkenbaar blijft.
Als die overzichtelijkheid, die herkenbaarheid, verloren gaat, gaat het de verkeerde kant op. Niemand van onze inwoners is immers gebaat bij alleen maar een 'bestuur op afstand'.
Als dit kleine boekje ons leert dat al het bestuurlijke handelen slechts zin heeft, als het gedragen wordt door de inwoners van de eigen streek, dan ligt het in de rede de geschiedenis van het Overlegorgaan enigszins aan de vergetelheid te ontrukken en dit boekje te laten verschijnen.
Ik wens u veel genoegen bij het lezen van dit afscheidsbundeltje.

drs. Ch. Leeuwe
burgemeester van Oud-Beijerland
en voorzitter van het
Overlegorgaan van 1990-1994.

INLEIDING

In de 23 jaar van zijn bestaan heeft het Overlegorgaan slechts een keer een wethouder tot voorzitter gekozen. Dat was wijlen H.A. Diepenhorst, CDA-wethouder (uit kringen van de voormalige Anti-Revolutionaire Partij, ARP) in Strijen.
Diepenhorst was een befaamd bestuurder over wie in de kring van de burgemeesters met respect werd gesproken. Hij werd tot voorzitter gekozen na het tijdperk-Aantjes. Dat was een bewuste keuze omdat het Overlegorgaan door de buitenwacht, en niet in de laatste plaats door de gemeenteraden, teveel werd gezien als een clubje burgemeesters. En de wethouders, die een politiek meer verantwoordelijke rol vervulden, wilden dat beeld bijstellen.
Later werd het vanzelf weer een burgemeester, toen het wantrouwen ten opzichte van die functionaris wat minder was geworden.
Diepenhorst ("Een slimme boer uit Strijen.") was een man van de oude stempel die zijn rol waarschijnlijk zelf niet als dominant heeft ervaren. Al was het in hoge mate zo dat zijn kracht werd bepaald door het gebrek aan voldoende tegenspel.
Door anderen werd Diepenhorst gezien als een ontstellende potentaat die overigens onwaarschijnlijk veel voor Strijen heeft gedaan. Oud-burgemeester mr. M.G.M. van Marwijk Kooy van Binnenmaas: "Een zwembad, een dorpshuis, een bejaardentehuis en veel goed werk voor zwakzinnige kinderen, in al die dingen was de inbreng van Diepenhorst immens groot. De burgemeesters Bolman en Ten Oever hebben het in hun tijd verschrikkelijk moeilijk gehad met zijn dwingende manier van optreden. Maar als je in de dagelijkse gang van zaken niks met hem te maken had ging het prima. Ook in het Overlegorgaan ging het goed."
Oud-burgemeester drs. E.J. van Tellingen van Oud-Beijerland: "Maar mag je iemand verwijten dat hij een krachtige persoonlijkheid heeft en duidelijke opvattingen. Diepenhorst paste in de toen levende bestuursopvatting in de Hoeksche Waard, een in zich zelf gericht gebied, omgeven door rivieren, met een taaie grond en langzame veranderingsprocessen."
Diepenhorst domineerde de gemeentepolitiek in Strijen en ook als voorzitter van het Overlegorgaan straalde hij

gezag uit, waarbij zijn rijzige gestalte ontzag inboezemde. Maar tijdens het voorzitterschap van Diepenhorst werd de lijn Aantjes doorgetrokken, geen pottenkijkers, en al helemaal geen pers, geen besluitenlijsten maar besturen in de achterkamer.
Doordat Diepenhorst niet meer leeft, schetsen burgemeesters en oud-burgemeesters die voorzitter zijn geweest een beeld van het Overlegorgaan. Het is overigens de vraag of de tweede voorzitter van het Overlegorgaan zijn opvattingen uitgebreid aan het papier toevertrouwd had willen zien.
Afgezien daarvan is het jammer dat het relaas van de man die werd omschreven als 'onderkoning' van de Hoeksche Waard de enige schakel is die ontbreekt in de rij van enthousiaste ex-voorzitters. Ook de eerste, J. Aantjes, en de laatste voorzitter, drs. Ch. Leeuwe, respectievelijk oud-burgemeester en burgemeester van Oud-Beijerland, treden op. De rij wordt gesloten door de laatste secretaris van het Overlegorgaan Hoeksche Waard, die zijn loopbaan is begonnen als ambtelijk medewerker, R.J. Giskes.

J. AANTJES 1971-1975

BESTUREN IS AF EN TOE IETS DOEN

Als hij over Oud-Beijerland praat krijgt oud-burgemeester J. Aantjes (73) uit De Bilt nog altijd een brok in de keel. De 'hoofdstad' van de Hoeksche Waard was zijn tweede gemeente, na Brakel, waar hij met 'onnoemlijk' veel plezier heeft gewerkt. Aantjes besloot zijn bestuurlijke loopbaan in Bussum. Hij was de eerste voorzitter van het Overlegorgaan Hoeksche Waard.
Enthousiast reageert hij op het verzoek om over het Overlegorgaan Hoeksche Waard te vertellen, al plaatst Aantjes wel enkele kanttekeningen: "Het is al heel lang geleden en ik heb niets bewaard, ik heb geen feiten paraat, maar over de sfeer van die beginperiode wil ik wel praten."
De buurman van het KNMI verontschuldigt zich over zijn gebrekkige voorbereiding en tovert vervolgens enkele blaadjes tevoorschijn met aantekeningen uit zijn persoonlijke archief. Enkele uren lang vertelt de voormalige burgemeester over zijn ervaringen en opvattingen met betrekking tot het bestuurlijke werk.
In de riante woning, met uitzicht op de kantoren van de weermannen en -vrouwen van het meteorologisch instituut ontpopt Aantjes zich als iemand met een ijzeren geheugen. Hij is wat slanker geworden, maar zijn stem heeft nog niets aan kracht ingeboet en hij heeft een regenteske uitstraling.

"Ik heb als burgemeester precies 25 jaar vol gemaakt. Dat was wat ik al jong ambieerde. Besturen in een openbaar ambt, dat wilde ik enorm graag. Als secretaris van de christelijke boeren- en

Ode aan de Oude Maas

Vaak heb ik aan je oevers zitten
dromen als 's avonds in de schemering
het maanlicht door de wolken brak.
Een gouden glans waarin je als een vorst
te pronken lag.
Ik zag het riet, de huizen en de bomen
in je weerspiegeld als een schilderij.
De donkere ruggen van de dijken aan de
overzij die jou bewaakten als een
Noordwesterstorm je tot een furie maakte
je stilte overging in razernij.
Je doorbrak de dijken, besprong het dorp
als een verscheurend beest, alsof je het
niet langer duldde terwijl het toch al
eeuwenlang je oevers had bewoond.
Maar jij had weer de mens getoond hoe
sterk je was.
De mens die zich bovennatuurlijk dacht
teruggebracht tot onderdanen.

Ode aan de Oude Maas
(niet eerder gepubliceerd)
Wim de Vries, 1993

tuindersbond hield ik overal spreekbeurten. Ik kwam in die tijd ook in 's-Gravendeel, dus de Hoeksche Waard was geen onbekend terrein voor mij. Mijn politieke belangstelling was groot en dat kwam vooral door mijn opvoeding. Een van mijn broers was secretaris van de christelijke aannemersbond en mijn vader, die kantoorhouder was bij de posterijen, werd uiteindelijk burgemeester in Hendrik Ido Ambacht.
Mijn eerste gemeente was Brakel. De gemeente werd gevormd door vier kleine agrarische kernen die hun karakter moesten behouden, dus daar viel niet veel te ontwikkelen. Na een jaar of vier, vijf kreeg ik belangstelling voor een andere gemeente. De toenmalige commissaris van de koningin zei: Jij hebt zoveel plannen, maar die moeten niet bij jou worden gerealiseerd, daar is Zaltbommel voor, want dat is het centrum van de streek.'
Het bloed kruipt natuurlijk waar het niet gaan kan. Ik was het liefst burgemeester van een centrumgemeente en dat werd Oud-Beijerland. Destijds was dat helemaal niet zoveel groter dan Brakel, dat scheelde amper 2000 inwoners.
Maar in Oud-Beijerland moest van alles gebeuren op het gebied van woningbouw, industrie, sport en recreatie. De ontwikkeling van het hart van de Hoeksche Waard was mij op het lijf geschreven. Ik heb van meet af aan uitbundig genoten. Ik mocht ook veel doen, ik kreeg de ruimte. De autochtone bevolking hield daar wel van, van daadkracht. Toen de allochtonen in de meerderheid kwamen, speelde zich een omslag af in mijn ambtsuitoefening. De daadkracht werd minder, ik werd (net als iedereen overal in het land) geacht oeverloos met iedereen te overleggen. Dat had ook wel zijn goede kanten, maar het moet je wel liggen. Goed. Iedere burger, heel de gemeenschap heeft invloed. Maar doorgaans wordt die alleen aangewend voor het individuele of het groepsbelang. Ergens moet toch het algemeen belang in de gaten worden gehouden. Ik dateerde uit een andere tijd en had niet zoveel op met al die procedures die het werken bemoeilijken. Daar zijn wij in Nederland overigens sterk in, in procedures. Het was onontkoombaar dat ik anders moest gaan functioneren, maar als dat dan toch moest, dan maar liever elders. Mijn hart en mijn verstand hebben toen hevig strijd gevoerd. Mijn hart zei blijven en mijn verstand zei gaan. De autochtonen wilden vooral dat er dingen gebeurden, dat er actie was. Maar alles zou veel langer duren. Het zou ze tegen zijn gevallen,

als ik was gebleven. Daar zag ik tegenop.
Oud-Beijerland heeft overigens, tot de dag van vandaag, een geweldige daadkracht. Er is altijd een zakelijke draad. De Beijerlanders willen best praten maar er moet wel wat gebeuren, ze willen altijd zaken doen. Het is typisch een dorp van zakenmensen. Het is nu twintig jaar geleden, maar Oud-Beijerland heeft nog altijd een bijzonder plekje in het hart van mijn vrouw en mij. Ik heb er iets van mijzelf achtergelaten. Toen wij afscheid namen trokken er bussen door het dorp om de ouderen in de gelegenheid te stellen de receptie te bezoeken. Dat was vooral omdat mijn vrouw zo gezien was, die heeft heel veel initiatieven ontplooid op het sociale vlak.
In Bussum, waar volledig betaalde wethouders werkten, woonden toen 37.000 mensen. Daar heb ik veel nevenfuncties bekleed. Ik was van enkele tientallen instellingen en organisaties voorzitter. Want dat ligt me goed, voorzitteren. Zorgen dat de mensen die geen wezenlijke bijdrage kunnen leveren niet de kans krijgen de zaak op te houden en zor-

(...) Al tegen het einde van de 19e eeuw kondigde het verval van de klederdracht zich aan. Mannen-en kinderklederdracht waren al uitgestorven en tussen 1890 en 1900 begonnen de vrouwen rok en jak te vervangen door stadse japonnen. De invloed op de plattelandsbevolking door de steden Rotterdam en Dordrecht werd zichtbaar. Verstedelijking, industrialisatie en de daarmee samengaande vervlakking bleef het platteland niet bespaard. De klederdracht moest het veld ruimen. Eerst werden rokken en jakken afgelegd en enkele tientallen jaren later ook de keuvels.(...) Tussen 1925 en 1955 werd het beeld langzaam maar zeker steeds somberder, hoewel niet minder kostbaar. Ook de normen vervaagden. In de nadagen hebben de laatste keuveldraagsters vaak figuurlijk met de klompen door de tradities gelopen. Rouwkleding, voetvrije rokken, zwarte kousen, gecombineerd met gouden sieraden en kanten keuvels. De laatste foto's bevestigen dit.
Met de laatst getoonde trieste beelden eindigt de beschrijving van de klederdracht van de Zuidhollandse eilanden. Een streekdracht die gedurende eeuwen een belangrijk deel van het volksleven van dit gewest uitmaakte. Voltooid verleden tijd.
Vanzelfsprekend is ook de plattelandsbevolking met haar tijd meegegaan. Het geregeld dragen van de klederdracht zou een voor deze tijd onuitvoerbare opgave zijn. Herleving is uitgesloten. Hoewel...een voorgoed weg met alles was niet nodig geweest. Dat was culturele barbaarsheid, gelijk aan het slopen van monumenten. (...)

De keuvels van het Overmase, klederdracht van de Zuidhollandse eilanden, P.W. de Zeeuw

gen dat de mensen die een zinvolle bijdrage kunnen leveren hun gezag doen gelden. Het gekke is dat je juist die mensen meestal moet prikkelen om mee te praten. Als je voorzitter bent, moet je weten wat mensen in hun mars hebben. Daar moet je gebruik van maken en je moet niet tegen een beetje strengheid opzien. Veel mensen hebben de neiging om te praten over dingen die niet aan de orde zijn.
Voor mij was het charmante aan het ambt dat je altijd moet zorgen voor harmonie, ook als er verschillen van mening bestaan. Het valt dan dikwijls niet mee om er voor te zorgen dat er geen verstoorde verhoudingen ontstaan. Ik ben overigens nooit terughoudend geweest als voorzitter, ik heb altijd heel duidelijk geprobeerd om de besluitvorming te beïnvloeden. Over wat in Oud-Beijerland naar ik hoop, mede door mijn toedoen in een beperkt aantal jaren is bereikt, werd wel verbaasd gezegd: 'Kan dat in zo'n korte tijd'. Er was geen zwembad, geen sporthal, geen tennisbaan, geen kinderboerderij. De vestigingen van bedrijven en industrieën van buiten was nog maar amper op gang gekomen.
Ik wil heel nadrukkelijk memoreren dat ik in de Hoeksche Waard met meer dan buitengewoon genoegen heb samengewerkt met mijn collega's. Al werd het beeld van Oud-Beijerland altijd wel een beetje bepaald door de zegswijze: Van rotte kaas en onderwicht is Oud-Beijerland gesticht. De meeste gemeenten waren ook niet per se tegen herindeling, behalve als ze eraan dachten dat zij bij Oud-Beijerland moesten horen. De collega's De Vries van Goudswaard en Van Marwijk Kooy van Maasdam waren vergroeid met de streek en zij wisten uitstekend de koers te bepalen. Zij vooral hadden een grote invloed op de kentering der geesten.
Het eerste overleg over een Overlegorgaan, dat naar sommiger oordeel vooral van belang was om de vermeende invloed van de burgemeesterskring (een formeel niet maar reëel nadrukkelijk bestaand instituut) in te dammen, was op 13 november 1969. Twaalf van de veertien colleges van burgemeester en wethouders onderkenden de wenselijkheid van samenwerking en overleg. In die tijd lag er ook het befaamde rapport-Brasz over de gemeentelijke herindeling, waarin een voorkeur werd uitgesproken voor een gemeente in de Hoeksche Waard. De gemeenten hebben vervolgens overeenstemming bereikt over de variant waarin de meeste gemeenten overbleven; zes

in getal.
Iedereen vond toen wel dat er iets moest gebeuren, dat de gemeenten niet als los zand langs elkaar heen moesten werken. Je zag van alles op je af komen. De Hoeksche Waard moest aan zijn toekomst gaan denken, anders zouden anderen dat wel doen. Gemeenten konden de ontwikkelingen niet alleen aan en moesten als een man optreden. Er was sprake van enorme plannen voor het gebied, zoals een zeehaven, een luchthaven en noem maar op. Overal in Europa werden grootse plannen ontwikkeld. In Engeland hadden ze het over een stad in de zee. En vlakbij de Hoeksche Waard ligt Rotterdam, waarvoor een cruciale rol was weggelegd in al die plannen. De grootste haven van de wereld moest wel de belangrijkste blijven. En de tweede luchthaven van Nederland kon ook heel goed naar de Hoeksche Waard. Kortom, wij moesten ons afvragen wat wij zelf wilden.
De Hoeksewaardse gemeenten werden het eens over een open landschap, een landelijk gebied met een groen karakter. Er moest wel de mogelijkheid zijn voor bevolkingsgroei, maar de overloop van elders diende te worden ondergebracht in een open landschap, met een voorzieningenpakket dat de gemakken van de stad en de geneugten van het platteland zou combineren. En ik stel vast, dat dit in Oud-Beijerland uitstekend is gelukt.
In 1971 kwamen de gemeenten bij elkaar voor het opzetten van een gemeenschappelijke regeling. Wij vergaderden veel in Zuid-Beijerland, op centraal en redelijk neutraal gelegen terrein. Op 6 juni 1972 kwamen de gedeputeerden en statenleden op uitnodiging van het Overlegorgaan Hoeksche

(...) Zij kwam weer buiten op Merwestee, na drie jaren afwezen. Het bracht haar in spanning. Hoe zou zij nu al dat geliefde weerzien, haar oude kamertje waar zij ziek was geweest, de koepel aan 't meer, zou het er nog net zo rieken? En het grasveldje aan 't riet, en het boothuis, en de grote lindenbomen, waaronder men thee dronk des zomers avonds? En het perk met de grote rozenstruik, en de ene hoge dennenboom, het wonder van de kleistreek, waar geen dennen groeien? Hou zou het haar aanzien? En het kerkhof, het kerkhof, met moeder?
De dingen waren ernstig vertrouwelijk bij het terugzien. Hedwig zat vóór op het grote rijtuig, en het kwam alles, stuk voor stuk, ernstig, onveranderd terug. Terwijl zij met van spanning en teerheid gesperde ogen zag, zacht prevelend en begroetend. Wisten ze 't? Ze had willen sterven en was bijna dood geweest. Wisten ze 't? (...)

Van de koele meren des doods,
Frederik van Eeden

Waard naar Mijnsheerenland, waar wij het over de ontwikkeling van de Hoeksche Waard hebben gehad; een open landschap met goede verbindingen. Wij zouden wellicht niet alle ongewenste ontwikkelingen tegen kunnen houden, maar wij waren er wel van overtuigd dat wij tot innige samenwerking dienden over te gaan als wij in de toekomst onze eigen belangen wilden behartigen.
In de jaren waarin ik in de Hoeksche Waard actief was, is bij mij de overtuiging gegroeid dat de behoefte aan onderlinge samenwerking, en dat geldt volgens mij ook vandaag de dag nog, groot is. Maar het past niet zo bij mijn karakter, het duurde allemaal te lang en er werd te veel gepraat.
De positie van Oud-Beijerland was een nogal bepalende. De Hoeksche Waard was vroeger een volkomen geïsoleerd agrarisch gebied. Als de mensen ergens naar toe wilden, ging de reis steevast via Oud-Beijerland, waarvandaan de boot naar Schiedam vertrok. De Beijerlanders waren negotianten en mans genoeg om hun waren te slijten. Mogelijk is daarbij soms wat mis gegaan en heeft deze of gene van tijd tot tijd wat oude rekeningen willen vereffenen.
In de beginperiode van het Overlegorgaan speelde iets met betrekking tot de besluitvorming over bouwstromen op het eiland. Ik kreeg toen een brief van een markante geestverwante wethouder van elders, die mij meldde dat hij 'weinig waardering' kon opbrengen voor de handelwijze van Oud-Beijerland. Ik heb hem toen teruggeschreven dat ik uit zijn kwalificatie tot mijn niet geringe vreugde en verrassing, concludeerde dat er weliswaar van weinig, maar toch waardering sprake was en dit meer was dan Oud-Beijerland doorgaans van hem ondervond. Ach, in het besturen is het spelelement belangrijk. Als dat niet zo is, is er niets aan. Er moet ruimte zijn voor een lach. Je kunt niet alleen besturen in opperste ernst. Tegelijkertijd moet je ook niet schromen om je tegenstander om de oren te slaan, maar je moet dan ook de eerste zijn die hem opvangt als hij dreigt te vallen. En daarbij is het verstandig om uit te gaan van de goede bedoelingen.
Dat vertrouwen was er niet met betrekking tot de burgemeesterskring. De politiek vond - en dat is een van de ontwikkelingen die het ambt schade hebben toegebracht - dat het overleg zich niet alleen tussen burgemeesters diende af te spelen. De politiek vond terecht dat het een zaak van gemeentebesturen diende te

zijn. Dat klinkt overigens positiever dan wanneer je zegt dat de politici 'het' wilden weghalen bij de burgemeesters.
Natuurlijk meenden we, dat de toekomst van Oud-Beijerland evenals die van alle andere gemeenten, beter gediend kon worden door het Overlegorgaan. Ik heb vanzelfsprekend van harte meegewerkt als het anders beter was, maar Oud-Beijerland was en is nu eenmaal 'de hoofdstad'. Het had een kantongerecht, daar waren alle scholen, daar kwamen alle busverbindingen bij elkaar en het heeft het winkelhart van het eiland.
Ik ben een jaar of vier voorzitter geweest. Eerst was er ambtelijke ondersteuning vanuit de gemeenten, later kwam er een vrijgestelde

(...) In 1819 waren er in de Hoeksche Waard weinig plaatsen, waar de joden hun godsdienst anders dan als huisgemeente konden beleven. Alle plaatsen stonden toen onder toezicht van de enige synagoge in de Hoeksche Waard, namelijk die van Oud-Beijerland.
Er was wel een kerkgang in 's-Gravendeel, waar 123 kerkgenoten (dus mannelijke leden) waren, maar er was daar geen kerk of begraafplaats.
Om een zelfstandige gemeente te worden, betaalde men ƒ 40,— aan de Ring-Synagoge van Oud-Beijerland. Als kerkmeester werd daar toen benoemd Nathan Hekman. Deze kerkelijke gemeente bestond nog in 1867.
Ook in Numansdorp blijkt in 1817 een kerkgang te zijn onder leiding van kerkmeester Izaak Simons. Men kwam in een huis van een der Israëlieten bijeen. Deze groep werd echter in 1863 niet als zelfstandige gemeente erkend, omdat ze niet in staat waren de hoge bijdrage te voldoen om zelf een synagoge te bouwen en te onderhouden.
In Strijen was een bijzondere bidplaats, maar deze bleek in 1833 niet meer te bestaan. Een poging in 1852 om tot een eigen synagoge te komen, leed schipbreuk, omdat er te weinig joden waren en zij waren, volgens hun eigen verklaring, nog behoeftig ook. Wel kregen ze verlof tot het houden van kerkelijke samenkomsten en werden ze erkend als bijkerk, die onder leiding stond van S. Zwarenstein en B. Kleinkramer.
Vooral de joden in de omgeving van Oud-Beijerland namen regelmatig deel aan de onderlinge samenkomsten. We vonden in de jaren 1830 - 1840 namen uit Heinenoord, Nieuw-Beijerland, Numansdorp en een enkele uit Klaaswaal.
Hoewel het aantal joden in Oud-Beijerland na 1840 was gestegen van 144 tot 165, konden ze er toch geen aparte rabbi op na houden. Wel hadden ze een eigen voorzanger en godsdienstleraar. Na 1865 nam het aantal joden sterk af, zoals bleek uit een toelichting op de begroting van de synagoge uit die tijd. (...)

De joodse gemeenschap van Oud-Beijerland, A. v.d. Berg en R. v.d. Berg,

secretaris, mr. F.A. Weijzen. Het Overlegorgaan was vederlicht. Iedereen werkte vooral goed mee zolang het belang van de eigen gemeente ermee was gediend. Er werd altijd gewerkt op basis van consensus, maar dat betekende niet dat er geen gemeenteraden afweken van adviezen. Hoe zwaarder de onderwerpen des te moeilijker was de besluitvorming. Dat gold ook elke keer weer als de belangen niet synchroon liepen. Het Overlegorgaan heeft echt geprobeerd er iets van te maken, maar was afhankelijk van de gemeenteraden. Alles gebeurde onder het voorbehoud van hun toestemming. In het begin kwam het er alles bij elkaar op neer dat wij probeerden een sfeer te creëren waarin goed kon worden overlegd. De omstandigheden hadden ons dichter bij elkaar gebracht en pas later was er de bereidheid om meer te doen en werden resultaten geboekt. In die periode werd de basis gelegd. De opzet was om de invloed van de Hoeksche Waard te doen toenemen, maar wij konden alleen werken in de voorbereiding, met inachtneming van de autonomie van de raden. Eigenlijk kwam wat wij deden neer op hardop denken. De vergaderingen waren niet openbaar, er mocht geen pers bij aanwezig zijn, de adviezen en voorstellen liepen via de colleges van burgemeester en wethouders en gingen daarna naar de raden. In het Overlegorgaan bereidden wij de dingen gezamenlijk voor, waarna individueel tot besluitvorming werd overgegaan. En de gemeenteraden stonden soms gereserveerd tegenover het Overlegorgaan, zij hadden niet altijd het broodnodige gewestelijk gevoel.

Ik ben er dikwijls wanhopig van geweest. Aan de bijeenkomsten van het Overlegorgaan heb ik niet de meeste vreugde beleefd, het ging allemaal zo verschrikkelijk langzaam. Dan had je hele middagen vergaderd, en vervolgens was iedereen weer vrij om te doen of te laten wat hij wilde. Mijn stijl is om het moment te bepalen waarop je zegt: Nu moet er wat gebeuren. Goed geïnformeerd en op basis van alle dan beschikbare informatie moet je beslissen en daarna niet terugblikken. Een bestuurder moet zich realiseren dat er altijd twee kampen zijn, twee soorten mensen: tegenstanders en medestanders. En iedereen heeft een mening. Gelukkig maar, dat houd je wakker en alert.

Ik geloof dat de mensen tegenwoordig de burgemeester niet meer kennen. Dat komt misschien wel doordat er tegenwoordig minder gele-

genheid is zelf een herkenbare kwalitatieve invulling te maken en je autoriteit te vestigen. Een burgemeester vult zelf zijn tijd in. Er staat nergens in de wet dat een burgemeester moet werken. Maar hij doet het en keihard ook. Weet u, vliegers gaan alleen bij tegenwind op. Maar daar moet je wel tegen kunnen, je moet daar wel ruggegraat voor hebben. Het is duidelijk wat er gebeurt als je die niet hebt.
Hoewel er hier en daar de laatste tijd van enige kentering sprake is, duurt de besluitvorming dikwijls erg lang. Inspraak en overleg, commissoriale voorbereiding en inschakeling van gespreks- en adviesgroepen, ze zijn van betekenis, maar plegen veel tijd te vergen. Soms lijkt het een perpetuum mobile: oriënteren, inventariseren, rangschikken, op een rijtje zetten, terugkoppelen, overleggen en evalueren. Dan is er intussen zo veel tijd verstreken, dat opnieuw behoefte ontstaat aan oriënteren, inventariseren, enz. Besturen is meer dan plannen maken, het is ook af en toe iets doen, de plannen uitvoeren. Ik heb altijd geprobeerd een mede in tijd vooraf vastgesteld stappenplan te bevorderen. En daaraan iedereen te houden. Dat valt deze of gene wel eens moeilijk, maar het is voor mij de enige manier van werken.

Het heeft geen zin te wachten op het ideale plan en het ideale tijdstip. Die blijven in het verschiet liggen. Eindeloos."

(...) Die boerderij heeft mij door de oorlog heen geholpen. Waren Klaaswaal en de Boomdijk er niet geweest dan had ik nu behalve van aanvliegingen van krankzinnigheid ook last van de Engelse ziekte of rachitis. (...)

Juun!, J.M.A. Biesheuvel

(...) In vijf eeuwen heeft de Hoeksche Waard zich ontwikkeld tot een rijk en welvarend polderland met veertien dorpen en een aantal buurtschappen. Het eiland is een zuiver agrarisch gebied ter grootte van bijna 30.000 ha., waarvan nog geen derde deel weiland en overigens bouwland, boomgaard of tuingrond en een kleiner deel buitengronden met hout-, riet- of biezengewassen. De Waard telt ruim 40.000 inwoners, waaronder meer dan 5000 in Oud-Beijerland, 's-Gravendeel en Strijen afzonderlijk en in de overige gemeenten 900 tot 5000 per gemeente.
Van de producten, die de bodem van de Hoeksche Waard voortbrengt, hebben de suikerbieten en het vlas een eigen industrie in het leven geroepen en we vinden dan ook twee suikerfabrieken op het eiland, n.l. te Puttershoek en te Oud-Beijerland en een groot aantal vlasserijen te 's-Gravendeel en omgeving. Wat de suikerfabriek betreft, streeft dit bedrijf met haar reusachtig gebouwencomplex en haar eigen raffinaderij naar een dagcapaciteit van 6,5 à 7 millioen kg. bieten per dag om daarmee één der grootste suikerfabrieken in Europa te worden. Ze verwerkt ruim 1/6 deel van de gehele Nederlandse oogst. De fabriek te Oud-Beijerland is van aanzienlijk kleinere omvang.
De vlasbedrijven zijn in 's-Gravendeel geconcentreerd. Ze begonnen eerst op te komen, toen de vlas- en lijnzaadmarkt te Dordrecht in 1865 werd gesloten. Thans is ca. 30% van de vlasroterijen in ons land en de helft van de turbines voor het z.g. zwingelen van het vlas in deze gemeente gevestigd. Dit betekent, dat ongeveer 1/3 van het Nederlandse vlas hier wordt verwerkt. Het vlas is een belangrijk export-artikel geworden, waarvan de marktprijs sterk afhankelijk is van de internationale toestand.
Onder de verschillende min of meer belangrijke industriën of middelen van bestaan binnen het eiland zijn nog te noemen: de hoepelmakerijen en de riet-, biezen- en houtproductieindustrie in Puttershoek, de rijshout-, riet- of biezenhandel te Strijensas, Numansdorp, Goudswaard en Heinenoord, een houthandel en creosoteerinrichting te Strijen, fabrieken van betonproducten te Oud-Beijerland en 's-Gravendeel, machinefabrieken en constructiewerkplaatsen te Oud-Beijerland, 's-Gravendeel en Piershil. Uit laatstgenoemde plaats komt n.l. een groot deel van de metalen watermolentjes, welke zo veelvuldig in ons polderland voorkomen.
Verder vinden we in de Hoeksche Waard nog zuivelfabrieken in Maasdam en Numansdorp en wat sigarenindustrie in dezelfde plaatsen en in Oud-Beijerland. Een ander in belangrijkheid toenemend middel van bestaan is de export van ter plaatse gekweekt fruit vanuit verschillende delen van het eiland zoals Oud-Beijerland en Numansdorp. (...)

Van Grooten Waert tot Hoeksche Waard, M. Allewijn

MR M.G.M VAN MARWIJK KOOY, 1982 (WAARNEMEND), 1989 - 1990

Een generalist die graag mag voorzitten

Schaterlachend roept oud-burgemeester mr. M.G.M. van Marwijk Kooy (66) van Binnenmaas door de telefoon: "Over het Overlegorgaan Hoeksche Waard praten? Ach, kunt u dan niet beter terecht bij iemand die een heilig geloof heeft in dit soort instellingen?"
In 1962 werd hij burgemeester van Maasdam en na de gemeentelijke herindeling 22 jaar later bekleedde Van Marwijk Kooy die post in Binnenmaas. In de hartelijke ontvangst in zijn huis -de voormalige ambtswoning - aan de oever van de Binnenmaas klinkt niets door van de aanvankelijke scepsis, die eerder speels spottend was dan serieus, passend bij de joyeuze manier waarop Van Marwijk Kooy de zaken pleegt te benaderen.
Hij is na zijn pensionering, tegen de gewoonte in, in Maasdam gebleven, omdat hij het daar zeer naar zijn zin heeft ("De kinderen zijn hier in een prettige sfeer opgegroeid en alle voorzieningen zijn goed bereikbaar.") en schitterend woont.
"Bovendien heb ik mijn opvolger beloofd dat hij geen last van mij zou hebben. Met het leven dat ik lijd heb ik er ook niet de minste moeite mee om die belofte gestand te doen." Van Marwijk Kooy is enige tijd interim-voorzitter geweest van het Overlegorgaan Hoeksche Waard, waarin hij een dikke twintig jaar zitting had, langer dan enig andere bestuurder. Zijn taak, als het dan toch zo zou moeten worden omschreven, is altijd geweest om relativerende kanttekeningen te plaatsen en met groot gevoel voor humor te wijzen op de betrekkelijkheid van de dingen. Van Marwijk Kooy straalt met zijn rijzige gestalte autoriteit uit. Hij was een burgemeester van de oude stempel; dat wil zeggen, iemand die ook iets in de melk te brokken wil hebben.

„De aanleiding voor het ont-

(...) Het is een grote brede kalmte - water, riet, een wijde vrije hemel en grote bomen, waar op des avonds de reigers terugkeren van hun vistochten. Het dorp bestaat uit enkele huizen, het buiten ligt geheel eenzaam aan het water, dat een stil meer is. Men is hier geheel afgesloten, een paar malen daags komt een stoombootje voorbij en Zaterdags speelt een draaiorgel in de oprijlaan, anders geen teken van de wereld. (...)

Van de koele meren des doods,
Frederik van Eeden

staan van het Overlegorgaan Hoeksche Waard was eigenlijk de verandering in het optreden van de Hoekse-waardse wethouders en sommige raadsleden. Velen hadden nooit portefeuilles gehad. Na de verkiezingen was de vraag altijd: 'En heren, welke portefeuille zou u willen beheren.' Waarop het antwoord dat minzaam glimlachend werd gegeven steevast luidde: 'Geen.' Er was intergemeentelijk natuurlijk behoefte aan contact. In de Tweede Wereldoorlog was de burgemeesterskring opgericht en die was blijven bestaan. Elke vijf tot zes weken werd vergaderd. De burgemeesters wisselden dan de serieuze zaken af met de plezante.
Onderwerpen van gesprek waren de problemen en de wensen in onze veertien gemeenten.
Die befaamde en beruchte burgemeesterskring functioneerde wel goed, totdat onder de wethouders een zekere bestuurlijke bewustwording ontstond. De politieke partijen vonden het niet zo leuk dat wat in de burgemeesterskring werd besproken zich onttrok aan de waarneming van de wethouders en de raadsleden. Dus werd van lieverlee aangeschopt tegen de vermeende macht van de burgemeesters. Het verzet werd groot en de kring van burgemeesters werd steeds minder belangrijk.
Wel bestond er overeenstemming over het belang van overleg. Maar de vraag was of je zo'n overlegorgaan veel macht of geen macht moest toekennen. Velen vonden het al voldoende om van gedachten te wisselen, maar de strijd die werd gevoerd ging dus over de begrippen loodzwaar dan wel vederlicht. 's-Gravendeel deed aanvankelijk mee, stapte er in 1975 uit en sloot zich in 1979 weer aan. Dit dorp stond jarenlang met de rug naar de Hoeksche Waard en sloot zich aan bij Dordrecht. Die gemeente kwam er veel later bij. Pas na vele jaren werd het wat met het Overlegorgaan Hoeksche Waard en vooral de toenmalige burgemeester van Puttershoek, Schreuder, heeft daar veel aan gedaan.
En tijdens het voorzitterschap van Van Tellingen, tot voor enkele jaren burgemeester van Oud-Beijerland, is gewerkt aan een Hoeksewaardse eenwording. Hij heeft ontzettend veel gedaan om Oud-Beijerland dichterbij de Hoeksche Waard en de Hoeksche Waard dichterbij Oud-Beijerland te brengen. Oud-Beijerland werd altijd genoemd als dè gemeente op het eiland. De rest deed er niet zo toe en verlangde dus ook niet zo erg naar een

herindeling met dat dorp. De verstandhouding was niet daverend omdat Oud-Beijerland zich niet zoveel aantrok van de rest van de Hoeksche Waard. Van Tellingen doorbrak dat. Hij hanteerde de opvatting dat een gemeente coöperatief kan zijn. Niet: Hier ben ik en nu mogen jullie mee doen. Maar: Hoe hijsen wij dat met elkaar van de grond. Daardoor is het wantrouwen weggenomen en zijn veel regionale zaken beter geregeld. In de Hoeksche Waard bestond generaties lang een absoluut wantrouwen tegen Oud-Beijerland en Van Tellingen heeft dat voor een belangrijk deel weggenomen, ere wie ere toekomt.
De keus viel op een licht Overlegorgaan dat zich bezig zou houden met regelingen die gemeenten niet zelfstandig konden opzetten, zoals een muziekschool en een vuilophaaldienst. Voor dat soort dingen zijn de gemeenten hier te klein, maar met elkaar kunnen ze dat wel. Een probleem is altijd geweest dat als het Overlegorgaan iets wilde, altijd alle gemeenten afzonderlijk benaderd moesten worden. Dat heeft ongelooflijk veel werk met zich meegebracht.
In het Overlegorgaan zaten

(...) Jannetjen Ewouts was de laatste tijd toch zo zenuwachtig.
Voortdurend werd ze achtervolgd door die vervelende barbier, Willem Tichelaar.
Ze had er al een enkele maal met haar oom over gesproken. Tenslotte kwam deze met een voorstel dat Jannetjen wel toe-lachte.
Oom had nòg een nicht en die was vast wel bereid een tijdje op de boerderij te komen.
Oom kende verder een weduwe in de stad van Dordt en hij geloofde zeker dat die eenzame en eerzame vrouw graag zijn nicht Jannetjen een poosje onderdak zou verlenen.
Het plan nam vaste vorm aan en op zekere dag reed oom naar Dordrecht om de zaak met de weduwe te gaan bespreken.
Toen hij die avond vermoeid van de Dordtse reis terugkwam, was de zaak in kannen en kruiken. De andere nicht zou op de boerderij komen en Jannetjen Ewouts zou een poosje bij de weduwe in Dordt gaan logeren.
Het was me de reis wel, want Jannetjen moest nogal het een en ander meenemen. Dus moest oom de koets klaarmaken en met die koets Jannetjen in de stad van Dordt gaan afleveren.
Nu is Piershil een kleine gemeenschap en de mensen praten er graag. Één kwam het te weten en vertelde het weer verder. Er werd bij verteld dat Jannetjen de vlucht nam voor Willem Tichelaar, die haar alle listen en lagen legde.
De barbier hoorde het ook en hij ontstak in woede. Zijn geldelijke omstandigheden waren allesbehalve florissant en nu zou de gouden kip hem ook nog ontgaan.(...)

De barbier van Piershil,
Pleun Troost

de burgemeesters en de portefeuillehouders, die die zaken ook met elkaar konden oplossen. Andere voorbeelden van gemeenschappelijke dingen zijn: de brandweer, ambulancevervoer, schooladviesdienst, logopedische dienst etcetera. Gemeenteraden hebben weinig of geen directe invloed op gemeenschappelijke regelingen. De bedoeling van het Overlegorgaan was om problemen in alle gemeenten op te lossen, maar niet op basis van een zwaar lichaam dat werkt met een in reglementen vastgelegde gedelegeerde bevoegdheid. Dat wilden we juist niet, de Hoeksewaardse gemeenten waren zeer op hun vrijheid gesteld en hechtten aan hun autonomie. De manier van werken was op basis van consensus, waardoor je niet eenzijdig een gemeente kon opzadelen met de lasten. Het bleef altijd bij adviezen, goed voorbereid dat wel, maar als je niet wilde als gemeente hoefde je je daar niet aan te conformeren.
Voor zover ik voorstander was van het Overlegorgaan, was ik voor een licht orgaan. Een ander hoefde voor mij niet te bepalen wat er moest gebeuren, dat deed ik liever zelf. Er zijn natuurlijk niet voor niets gemeentelijke herindelingen geweest en ik wil stellig niet beweren dat mijn mening met betrekking tot het Overlegorgaan de juiste is geweest. Ik heb alleen een enorme scepsis tegen de produktie van een onwaarschijnlijke hoeveelheid papier. Ik ben een generalist en heb niet de intense behoefte alles helemaal tot op de bodem uit te zoeken. Specialisten hebben dat wel, zij willen weten waarom en dat opschrijven in rapporten. Ik kan leven met de conclusie. Rapporten gaan naar de gemeenten en of die goed zijn of niet doet er niet toe, als die gemeente daar maar weer zijn eigen visie op kan geven. Ik vraag me af of dat allemaal zo zinvol is. Dat is misschien een bezwaar dat tegen mij ingebracht kan worden, want ik ben een man met een bepaalde instelling. Het is geen waardeoordeel. Ik ga ermee akkoord dat adviezen worden verstrekt, maar naar mijn mening kan dat te ver gaan. Voor iemand die niet speciaal ergens diep wil induiken, heb ik een mooi leven gehad. Ik heb als volontair gewerkt in Dubbeldam, maar ik had niet de minste animo om als ambtenaar op de secretarie te blijven. Ik had echter wel bestuurlijke ambitie. Politiek was ik niet zo geëngageerd en dan is het een hachelijke onderneming om burgemeester te worden. Ik ben wel lid geworden van een politieke partij anders werd je geen burgemeester.

Ik had vier dingen waar ik wel wat in zag. Dat waren de buitenlandse dienst, het bankvak, het notariaat - waarin je volgens mij een prettig leven kunt leiden - en het burgemeestersambt. Daar zou ik nu overigens nooit meer voor in aanmerking komen.
Ik ben heel lang in dezelfde gemeente gebleven omdat ik het altijd in de breedte heb gezocht. Ik was voorzitter van het recreatieschap, de bronwaterleiding, de technische dienst, de sociale werkplaats, bestuurslid van de verenigingen van Zuidhollandse en Nederlandse gemeenten en ik gaf les (gemeenterecht en privaatrecht) aan de bestuursschool. Wat wil een generalist zich meer wensen dan zo'n buitengewoon aardig pakket buiten het burgemeesterschap?
Het komt niet goed over als je van jezelf zegt dat je altijd hebt geprobeerd om te relativeren. Het is dan net alsof ik daarmee wil zeggen dat ik het beter weet, of de mening van anderen niet op prijs stel. Zo is het niet. Anderen moeten dat verder maar beoordelen, maar in mijn karakter zit wel dat ik de dingen niet al te opgeblazen wil zien. Ik bleef graag met beide benen op de grond staan. Het burgemeesterschap is niet zaligmakend, maar ik heb nooit met tegenzin gewerkt. Dat komt ook doordat ik graag mag voorzitten, ik kan dat ook goed. Maar ik kan me niet in allerlei bochten wringen om het iedereen naar de zin te maken. Dat is ook het moeilijke met democratie. Ook al zeg je dat je geen democraat bent, dan is mijn conclusie toch dat democratie het beste systeem is dat er bestaat. Maar je moet het niet tot in het absurde doorvoeren. Iedereen wil tegenwoordig meepraten, en daar gaat veel tijd, geld en energie inzitten, terwijl het dikwijls alleen procedures betreft. Het verwijt is dan dat de uitslag al van tevoren vaststaat. Het versturen van een brief met een bezwaarschrift kost zeventig cent.
Kijk naar de golfbaan in Cromstrijen, op het grondgebied van de

(...) Niet de eeltige hand van Gerben maar de lange smalle vingers van Mel, die nooit een machine hadden aangeraakt. In nog geen drie minuten tijd had ze tweeëntwintig jaren uitgevlakt, had ze alle ervaringen in Afrika die haar sceptisch hadden gemaakt en bitter als een colapit terzijde geschoven. Ze was ervan geschrokken.
Hij hoorde bij grienden, knotwilgen, de Binnenbedijkte Maas, bij een verzakt landhuis, een erker met uitzicht op het Hof van Moerkerken, oeroude rock 'n roll, verheven gezwets en een stickie.
(...)

Vulkanen vanaf zee, Jan Brokken

Ambachtsheerlijkheid. Die was er in een recordtijd. In Binnenmaas is er nog steeds niets. Ik weet niet of democratisch altijd zinvol is.
De opheffing van het Overlegorgaan is de laatste jaren in een stroomversnelling geraakt en wat daarvoor de drijfveer is geweest is voor mij een vraag. Het Overlegorgaan voldeed naar mijn mening, het had een functie voor de gemeentebesturen. Er is zelfs een tijd geweest dat als een gemeentebestuur het verzoek kreeg om de dierenambulance te steunen, die vraag via het Overlegorgaan werd doorgespeeld om te kijken wat de rest zou doen. Maar daar was het niet voor, al is het Overlegorgaan geregeld misbruikt voor het oplossen van dit soort vragen. Dat was natuurlijk wel gemakkelijk, maar het ging vooral om de grote zaken die regionale overeenstemming behoefden, zoals de gemeentelijke herindeling.
In het rapport-Brasz werd de conclusie getrokken dat de Hoeksche Waard maar het beste een gemeente kon vormen. De Hoeksewaardse gemeenten voelden meer voor een herindeling van veertien naar zes en de provincie nam het verstandige (als dat woord al van toepassing is) besluit om daar mee in te stemmen. Anders was vast een gevecht gevolgd dat jaren had kunnen duren. Nu was de herindeling in een recordtijd geregeld, want niemand wou niks.
Dat was ook het credo van het Overlegorgaan. Wij hebben er altijd voor gewaakt dat er een aparte bestuurslaag zou ontstaan, en ik weet niet hoe dat nu zit met de regio Zuid-Holland Zuid.
Overigens wijs ik erop dat de burgemeesterskring, destijds omschreven als geheimzinnig gedoe is vervangen door een wethoudersoverleg. Iedereen vindt dat goed, 'want we willen het zo'. Het bewijst de stelling dat er in de Hoeksche Waard behoefte blijft aan intergemeentelijk overleg op basis van een zo groot mogelijke vrijblijvendheid."

DRS E.J. VAN TELLINGEN 1982 - 1989

VRIJBLIJVEND, MAAR NIET ONWERKBAAR

In het statige Ambtmanshuis in Tiel, waar de besnorde drs. E.J. van Tellingen - oud-burgemeester van Oud-Beijerland en de voorlaatste voorzitter van het Overlegorgaan - een passende residentie heeft gevonden, gaat het niet zozeer om jaartallen en feitelijke gebeurtenissen, maar meer over de sociologische aspecten. Het Overlegorgaan was naar de mening van Van Tellingen een klein clubje waarin de persoonlijke inkleuring van groot belang was. Hij prijst de relativerende inbreng van Van Marwijk Kooy en denkt met warme sympathie terug aan zijn verblijf in de Hoeksche Waard, waar hij nog geregeld komt.
Van Tellingen staat te boek als de man die de Hoeksewaardse gemeenten heeft omgesmeed tot een geheel, waardoor plotsklaps vruchtbaar overleg mogelijk bleek. Maar onder zijn voorzitterschap werden wel de luiken open gezet, want als er iets is waar de huidige burgemeester van Tiel een zwak voor heeft, dan is het goede voorlichting. Niet zozeer het verkopen van beleid, hoewel dat natuurlijk mooi meegenomen is, maar vooral laten weten waarmee je bezig bent en waarom.

Oud-Beijerland was, zoals dat heet, zijn eerste gemeen-

(...) Omtrent halfweg de Mastlandse straat (zij begint of eindigt bij kerk en pastorie) verheft zich een huis, dat zo wat het midden houdt tussen een burgerwoning en een boerenhofstede. De schuur, achter het huis aangebouwd, vertoont reeds in de verte haar geteerde wand en spits rieten dak; enige zoldervenstertjes hebben nog de oude boerse vorm, en de lagere ramen staan vrij onevenredig en wijd vaneen, terwijl zij aan de ene zijde van 't huis de bouw van een kaaskelder en opkamer erboven aanwijzen, de felle gele verf steekt reeds van verre af bij het harde groen: kortom, dit alles pleit voor de opvatting, dat het een rijke boerenwoning is. Maar de voordeur is nieuwmodisch, de stoep is van marmer, en, als pendant van de kaaskelder, zien wij aan de andere zijde grote ruiten en jaloezieën ervoor; ook is er een fraaie koperen bel in de deurpost: dit alles doet ons weer aan de woning van een fatsoenlijk burger denken. Naast het huis ligt de tuin, alleen door een laag hekwerk omringd en dus aan de algemene bewondering prijsgegeven. Ook hier is een berceau en zijn palmhegjes, en tulpen en goudsbloemen staan er in Engelse grasperken. Kortom, om het raadsel uit te wijzen, moeten wij met de bewoners nader kennismaken. De mensen zijn wel eens zoals hun huis, of van buiten, of van binnen is. (...)

Schetsen uit de pastorie te Mastland, C.E. van Koetsveld

te, waarvoor hij nog altijd een grote liefde koestert juist omdat het "zijn" eerste gemeente was.

"In de Hoeksche Waard is de angst om taken en bevoegdheden over te dragen altijd veel groter geweest dan nodig was. Men stond daar erg wantrouwig tegenover. Maar ik heb veel plezier beleefd aan de goede verhoudingen en de bereidheid om naar elkaar te luisteren. In een groot aantal zaken was er ook samenwerking, zoals met betrekking tot het volwassenen-onderwijs, de gezondheidszorg en dergelijke. Daar is beslist inhoud aan gegeven. Maar het was wel vaak zo: Kom niet aan mijn eigen gemeente. Formeel was er sprake van een zeer vrijblijvende houding, waardoor het werk van het Overlegorgaan een subtiel proces was.
Oud-Beijerland is centrumgemeente, zeker, maar alleen bij de gratie van de acceptatie daarvan door alle andere gemeenten. Oud-Beijerland is van origine een handelsgemeente, waar met grote voortvarendheid allerlei dingen worden gedaan. Voor een gemeente van die omvang gebeurden er ook voor mijn tijd leuke dingen, dat moet ik vaststellen; op het gebied van vrouwenwerk en de Derde Wereld-winkel. Oud-Beijerland wil altijd wel wat, dat is zijn kracht. Daar staat tegenover dat er ook wel een beetje de opvatting heerst dat Oud-Beijerland de enige is die wel wat kan.
Op het eiland wilde ik vooral mezelf zijn, open staan voor suggesties en bescheiden besturen. Ik kijk altijd naar wat ons bindt. En beleidsmatig is het zo dat inwoners veel minder in grenzen denken. Als je zegt dat Oud-Beijerland een centrumgemeente is, moet je daarbij bedenken dat het slechts een fractie is van een druppel op de wereldplaat. Men vindt mij wel eens wat dominant en soms eigenwijs, maar ik opereer toch bewust binnen de kaders van het gemeentelijk beleid. Ook de burgemeester moet zijn handelen verantwoorden.
Ik streef bewust naar democratisch denken en handelen. Ik vind dat je geen informatie moet achterhouden. En waar het de gemeenten in de Hoeksche Waard betreft vond ik dat er sprake moest zijn van een sterke mate van openheid. Ik huldigde het principe van gelijkwaardigheid, voor mij was de ene gemeente niet meer dan de andere, ook al voelde ik me het meest met Oud-Beijerland verbonden.
Je moet jezelf altijd relativeren. Ik kon het goed met mijn collega-bestuurders uit de regio vinden, mede doordat ik respect heb voor ieders

opvattingen. Daardoor is er ongetwijfeld vertrouwen gegroeid. Ik heb dat wel gemerkt en het werd ook wel uitgesproken. In mijn tijd werd aanvankelijk vergaderd in Strijen, maar later verhuisde het Overlegorgaan naar Oud-Beijerland. Dat was vroeger misschien wel moeilijk geweest, maar nu kwam dat voort uit het antwoord op de vraag wat het beste zou zijn. De benadering was niet meer emotioneel, maar zakelijk. Ik hou niet van elitair denken en handelen. En vanuit idealisme moet je wel een inhoudelijke inbreng hebben. Dat vind ik wel eens irritant, gebrek aan inbreng. Je moet met respect omgaan met de gekozen leden van de gemeenteraden. Zij zijn immers uiteindelijk verantwoordelijk. Het is bovendien van belang om zoveel mogelijk mensen bij de besluitvorming te betrekken. Ook om een goede inhoudelijke discussie te kunnen voeren.
Ik ben nu voorzitter van het Intergemeentelijk Orgaan Rivierenland (IOR), waarvan 15 gemeenten deel uitmaken die bij elkaar een kleine 170.000 inwoners tellen. Het is een betrekkelijk kleine regio die mogelijkerwijs wordt uitgebreid met zes gemeenten. Dit orgaan is niet vergelijkbaar met het Overlegorgaan Hoeksche Waard, want het heeft veel uitvoerende taken. Op het gebied van de ruimtelijke ordening bij voorbeeld is het nog wel een overlegorgaan. Het Overlegorgaan Hoeksche Waard had zelf geen uitvoerende taken.
En nu de stap naar de Regio Zuid-Holland Zuid is gezet, een nieuw orgaan met een partij-politieke samenstelling, vraag ik me af, maar dat mag ik misschien wel niet doen vanuit mijn huidige positie, of dit de gewenste richting is, vanuit het oogpunt van verlengd lokaal bestuur. Er is, heb ik begrepen, sprake van fracties, partij-politiek samengesteld. Maar aan wie leg je verantwoording af, aan politieke partijen of aan de eigen gemeenteraad. De formeel vrijblijvende houding in de Hoeksche Waard betekende niet dat er sprake was van onwerkbaarheid. In de praktijk is mij altijd een grote bereidheid gebleken tot materiële samenwerking, op basis van het gegroeide vertrouwen.

(...) Terug weer wees de molen tussen 't riet,
Ons dorp en toren hief zich uit de polder.
De tuin ontsloot zich duidelijker en volder.
De ontbijtklepel klepte al en wij marden niet. (...)

Mijn huis, Albert Verwey

Maar het kon niet zo blijven. Bij de gewenste bestuurlijke reorganisatie van ons land en de daarmee gepaard gaande herbezinning op de omvang van de zogenaamde WGR-gebieden (WGR = Wet gemeenschappelijke regelingen), is de Hoeksche Waard als zelfstandige regio te klein. De druk van provincie en rijksoverheid tot schaalvergroting is groot. Die grotere regio's zouden dan ook meer taken van provincie en rijk kunnen krijgen. Overigens kun je bij grotere regio's met meer bevoegdheden vraagtekens zetten bij de rol van de huidige provincies. Er ontstaat in Nederland wel een heel grote bestuurlijke dichtheid.
Bij regionale samenwerking is het van belang voor gemeenten om te beseffen dat zij voor bepaalde taken onvoldoende geëquipeerd zijn. Zij moeten erkennen dat een aantal taken gemeenschappelijk dienen te worden uitgevoerd, zoals op het gebied van de economie, het milieu, de recreatie, de volksgezondheid, de volkshuisvesting, de brandweer en de schoolbegeleiding.
Je moet je daarbij afvragen wat je wilt. Je kunt natuurlijk pal staan voor het behoud van het historisch karakter of de identiteit van de eigen gemeente of de eigen regio, maar dat beperkt je wel bij het ontwikkelen van bepaalde plannen. Er kunnen zich elders ontwikkelingen voordoen, waarvan je je niet los kunt maken. Je moet steeds open staan voor je omgeving. Je leeft nu eenmaal niet op een eilandje. Maar ook dan blijft zorgvuldig omgaan met de eigen gemeente noodzakelijk.
Als oud-bestuurder in de Hoeksche Waard past mij een terughoudende opstelling. Natuurlijk moet je je identiteit niet te gemakkelijk loslaten. Ik ben ook niet het type groei-burgemeester die alleen groeien interessant vindt. Almaar groter worden is voor mij geen uitgangspunt voor beleid, maar je bent wel mede-verantwoordelijk voor het oplossen van problemen om je heen.
Ik zou in een regionaal samenwerkingsverband niet kiezen voor de vorming van politieke fracties, tenzij er sprake is van rechtstreekse verkiezingen. De gemeenten wijzen nu vertegenwoordigers aan die behalve lokaal ook regionaal actief zijn en te maken kunnen krijgen met conflicterende belangen. Vanuit die regionale verantwoordelijkheid moet het mogelijk zijn een keuze te maken, die niet direct het eigen belang van de eigen gemeente dient. Een samenwerkingsverband moet gedragen worden door de gemeenten, die gezamenlijk de kwaliteit van het voor-

zieningenniveau verbeteren. In de Hoeksche Waard was het zo dat we steeds meer naar elkaar toe groeiden. De sfeer van 'pas op die Beijerlanders' was duidelijk minder en de positieve kanten van overleggen werden op den duur steeds meer erkend, mede dank zij een voortreffelijke secretaris.
Er waren op een bepaald moment twee kandidaten voor het voorzitterschap, Van Marwijk Kooy, toen waarnemend voorzitter, en ik. Er was geen sprake van onderlinge machtsstrijd, maar er moest wel worden gestemd. Die verkiezingsstrijd of wat daar voor doorging was de enige strijd die ik in het Overlegorgaan heb gekend. Er bestond alleen een verschil van opvatting over het voorzittersprofiel. Er is toen gekozen voor een andere bestuursstijl. Maar Van Marwijk Kooy en ik hadden wederzijds respect voor elkaars opvattingen. We hebben in het begin wel moeten wennen, maar wij hebben elkaar versterkt, vulden elkaar heel goed aan.
De Hoeksche Waard was voor mij onbekend terrein. Toen ik kwam om me te oriënteren, wist ik de weg niet eens. Ik kwam via het pontje bij Spijkenisse en dronk een kopje koffie in De Oude Hoorn. Ik heb wel merkwaardige, bijzondere verhalen over vroeger gehoord. De sfeer was redelijk zakelijk, maar in het begin was Oud-Beijerland de gemeenschappelijke vijand.
De geschiedenis van het Overlegorgaan is ook die van het evoluerende denken, het steeds meer voeren van een open discussie, het naar elkaar toegroeien.
Aanvankelijk werd weinig resultaat geboekt. Men was ook erg naar binnen gericht; dat gold voor de afzonderlijke gemeenten en voor de regio als geheel.
Ik heb in bestuurlijk opzicht een erg interessante periode meegemaakt. De nogal naar binnen gerichte manier van werken werd omgezet in een optreden dat zich veel meer op de buitenwacht richtte: de burgers en andere gemeenten. Een gemeentebestuur maakt deel uit van de samenleving en heeft te maken met zijn omgeving. Het publieke debat hoort bij het besturen en het afleggen

(...) We reden de Barendrechtse brug over. Zongen uit volle borst Hit the road, Jack mee. Peter trommelde met beide handen op het stuur waardoor de wagen over de weg begon te slingeren, Lili slaakte een gilletje en ik zong dubbel zo hard. Toen de kerktoren van Portland opdoemde, was de stemming terug. Vanuit de verte oogde het dorp blauwgroen. "Voor de laatste maal', schreef Peter, 'zagen we het dorp zoals het was: lieflijk, ongerept, verstild.' (...)

De provincie, Jan Brokken

van politieke verantwoording. Mensen die zeggen dat zij daar allemaal niet zo goed tegen kunnen, bedoelen veelal dat zij dat eigenlijk ook niet willen. In de loop van de tijd heeft een herwaardering van de rol van de overheid plaatsgevonden. Er is meer ruimte voor maatschappelijke initiatieven ontstaan. Zo blijft besturen interessant en is de relatie overheid/samenleving altijd een boeiende.
Fundamenteel wordt steeds meer gepleit voor decentralisatie. Op lokaal niveau worden mede daardoor altijd belangrijke beslissingen voor mensen genomen. Ondanks de wat overtrokken vrees voor uitholling van de gemeentelijke bevoegdheden. En dat brengt natuurlijk de discussie op gang over de kwaliteit van het plaatselijke bestuur.
Het besturen van een gemeente, raadslid worden dus, is voor veel mensen niet zo interessant. Dat moet je aantrekkelijker maken. Mensen hebben niet altijd zin zich in allerlei details te verdiepen of te verzanden in allerlei politiek gedoe. Gelukkig worden kandidaatraadsleden steeds zorgvuldiger gerecruteerd en doen de politieke partijen meer aan scholing. Dat mensen actief zijn in en voor een politieke partij is heel goed, maar dat is nog geen garantie voor bestuurlijke kwaliteiten in de gemeenteraad.
Het is belangrijk om eigen opvattingen te relativeren en participatie te stimuleren. Het aantrekkelijke van de sociale vernieuwing is het stimuleren van mensen om verantwoordelijkheid te nemen op hun eigen niveau. Daar moet de gemeentelijke overheid dan wel voorwaarden voor scheppen. Je moet het belang van de inwoners voor ogen houden. Politieke besluitvorming dient in mijn ogen in belangrijke mate gebaseerd te zijn op solidariteit. De zwaksten verdienen bescherming. Je moet bovendien goede produkten leveren. En voorlichting is daarbij erg belangrijk.
Overigens is het risico van elk regionaal orgaan dat het op den duur los komt te staan van de gemeenten. En dat terwijl de ontwikkeling op dit moment in het algemeen niet verder wil gaan dan het verstevigen van het begrip verlengd lokaal bestuur. Door de politieke fractievorming te accentueren, kan een zekere desintegratie worden bevorderd. Natuurlijk is er bij het versterken van de regionale samenwerking wel een probleem: de democratische legitimatie. Zware taken en bevoegdheden behoren immers te worden toebedeeld aan rechtstreeks gekozen bestuursorganen, zoals een gemeenteraad. Binnen

de gemeenten krijgen burgemeesters, benoemde bestuurders, met ambities en kwaliteiten tegenwoordig lang niet altijd meer volwaardige takenpakketten. Dat is geen goede zaak. De man of vrouw die dat overkomt loopt het risico geïsoleerd te raken en zal toch iets zoeken om te doen.
Ik vind het van belang om ook de benoemde bestuurders volwaardig medeverantwoordelijk te maken voor het gemeentelijk beleid. Ook al is zijn positie een wat andere dan die van de gekozen bestuurder. Alleen het voorzitterschap al brengt een wat andere positie met zich mee. Leuk is voor Tiel het woord niet. Uitdagend wel, en boeiend, maar zeker niet gemakkelijk. Het valt namelijk niet mee om bij te dragen aan een meer open bestuurscultuur in een om allerlei redenen wat naar binnen gerichte, soms zelfs wat regentesk politieke cultuur. Als twee partijen in een raad met vijf partijen te veel regeren op basis van de macht van het getal en niet met de kracht van argumenten, wordt de open, inhoudelijke discussie te veel in de kiem gesmoord.

Zelf kom ik voort uit de PSP. In Zeist begon ik als wethouder van een Progressief Accoord (bestaande uit PvdA, PSP en PPR), later werd ik lijsttrekker en wethouder voor de PvdA. Als je samenwerkt met anderen moet je bereid zijn tot het sluiten van compromissen. Wat je doet moet je wel verder brengen in de door jou gewenste richting. In de PSP was het sluiten van compromissen heel moeilijk. In de PvdA is de ruimte voor discussie groter. Maar mijn manier van denken is niet wezenlijk veranderd. Om doelen te bereiken is machtsvorming van belang. Maar je moet je steeds realiseren, dat macht het risico loopt te corrumperen.
Waarmee ik niet wil zeggen dat het spel voor mij belangrijker is dan de knikkers. Die opvatting heeft de politiek een slechte naam bezorgd bij de kiezers. Politiek bedrijven moet wel boeiend zijn, maar je moet je vooral realiseren waar je het voor doet."

Dees schets, die 't kundig oog bekoort,
Vertoont het bloejend Heinenoord,
Dat, in zyn gantsch begryp, aanzienlyk wordt geschat,
Ofschoon 't niets zonderlings bevatt'.

De Nederlandsche stad- en dorp-beschrijver, L. van Ollefen en R. Bakker

(...) Vele eeuwen was de scheepvaart het middel van vervoer voor alle Hoekschewaardse gemeenten. Op Klaaswaal na waren alle dorpen direct via het buitenwater te bereiken. Tot het midden van de 19e eeuw werden de veerdiensten uitgevoerd met zeilbootjes of roeiboten. In de winterdag maakte de passant gebruik van de schietschouw, of hij liep over het ijs naar de overkant.
Afstanden speelden tot dan toe geen enkele rol. De bode van Nieuw-Beijerland deinsde er onder meer in 1837/1838 niet voor terug om heen en weer naar Dordrecht te roeien. De reis moest worden gemaakt om de nieuw benoemde burgemeester mr. J.F. de Meij Mecima naar zijn standplaats, Nieuw-Beijerland, te halen.
In 1847 werd de eerste stoombootdienst in de vaart gebracht. De passagiers aanvaardden deze mogelijkheid tot vervoer snel, omdat ze minder afhankelijk van wind en getij werden. Ook de tijdwinst ervoeren zij als positief. In de jaren tachtig van de vorige eeuw verzorgden vele stoomboten talloze diensten.
Enkele lijnen uit die dagen waren Oud-Beijerland - Dordrecht, Oud-Beijerland - Rotterdam, Westmaas - Puttershoek.
De stoombootmaatschappij Oude Maas verzorgde onder meer diensten van Goudswaard, Oud-Beijerland en Heinenoord naar Rotterdam en Dordrecht. De onderneming Arie Smit onderhield geregelde diensten tussen Dordrecht en 's-Gravendeel, Westmaas - Dordrecht en Oud-Beijerland - Dordrecht. De dorpen aan de zuidkant van de Hoeksche Waard bleven nog geruime tijd verstoken van deze diensten.
Het verkeer over land was in die tijd vrijwel onmogelijk, doordat de wegen onverhard waren. Bij slecht weer waren ze onbegaanbaar.
De omnibus verzorgde op het land de verbinding tussen de dorpen die geen veerboot zagen. De bedoeling was op die manier het geregelde contact met Rotterdam en Dordrecht te onderhouden. Er werden omnibusdiensten geopend tussen Numansdorp -Westmaas en Strijen - Puttershoek.
De stoombootdiensten voorzagen in een kleine maar vaste behoefte.
Vooral de handel maakte gebruik van deze diensten. Winterse ongemakken legden het personen- en goederenvervoer geregeld stil. De stoombootrederijen hadden van 1847 af de touwtjes van de verkeersverbindingen met het vasteland stevig in handen. Zij konden daarbij rekenen op een grote en tevreden zwijgende meerderheid in de Hoeksche Waard. De voorstellen om het isolement te doorbreken liepen tot 1878 op niets uit, doordat slechts een minderheid de plannen actief steunde.
De oprichting van Het Nieuwsblad gewijd aan de belangen van de Hoeksche Waard, IJselmonde, Kralingen & Vlaardingen bracht de plannen voor een vaste oeververbinding in een stroomversnelling.

De Barendrechtse Brug, Peter Pot

DRS. CH. LEEUWE 1990 - 1994

BESTUREN MET DE BLIK NAAR BUITEN

Aan burgemeester drs. Ch. Leeuwe (51) van Oud-Beijerland was het om het Overlegorgaan Hoeksche Waard, waarvan hij de laatste voorzitter was, na 23 jaar ten grave te dragen. Leeuwe was wethouder van Delfzijl (24.000 inwoners) voor hij naar het westen kwam, met de ambitie in een niet al te kleine gemeente de handen uit de mouwen te steken. En zijn opvatting is dat je een gemeente alleen goed kunt besturen met de blik naar buiten; met een scherp oog voor wat in het jargon de omgevingsfactoren heten. Leeuwe baarde opzien door onmiddellijk na zijn aantreden in 1989 een krachtig pleidooi te houden voor een sterk Overlegorgaan, daarin later bijgevallen door de nieuwe burgemeester van Binnenmaas, C. Oversier. Zij werden de pleitbezorgers van het nieuwe, grotere regionale samenwerkingsverband, de Regio Zuid-Holland Zuid, waarin de Hoeksche Waard inmiddels is opgegaan.
Spijt is misschien een groot woord, maar Leeuwe vindt het jammer dat het nieuwe samenwerkingsverband -tot nu toe- niet is uitgegroeid tot een (gekozen) democratische bestuursvorm. De regio blijft steken in verlengd lokaal bestuur, zonder taken en bevoegdheden. De 12 provincies blijven, er worden niet 26 regio's gevormd (al komt er wel een bestuurlijke eenheid Rijnmond die een provinciale status krijgt) en de samenwerking beperkt zich vooral tot overleg, en het behartigen van een aantal concrete taken. Zo was het altijd al. Volgens Leeuwe schuilt er een belangrijk gevaar in de manier waarop de nieuwe regio is opgezet, want er zal voorlopig geen

(...) Nelis had het warm gekregen, de zon stak. Er zat zeker onweer in de lucht. Hij keek in de richting van Kroeswijk en zag dat de bouw van de tramremise goed vorderde. Ze zouden binnenkort wel aan de kap beginnen. Hij gromde. Hij mocht die stoomtram niet en hij mocht de mensen niet die er aan werkten. Wat had je nou aan zo'n stoomding. Grote narigheden waren er van te verwachten. Je moest er nog geducht voor uitkijken ook. Hij had gehoord dat ze een stoomfluit op de locomotief hadden. Zo'n ding ging je door merg en been. Nou, als je met een voer erwten op weg was naar de stee en zo'n akelig ding begon te krijsen, waar bleef je dan? De paarden zouden doodsbang zijn en de ongelukken waren voor het oprapen. (...)

De tram die rijdt op wielen,
Pleun R. Troost

sprake zijn van democratisering. „Dit zo zijnde is het de vraag of men er verstandig aan heeft gedaan politieke fracties te vormen. Zonder goede terugkoppeling, die het draagvlak van de samenwerking groter maakt, blijft het regiobestuur een onduidelijk fenomeen."

"Ik wilde best eens in het westen gaan kijken, maar had geen idee waar de Hoeksche Waard lag, laat staan waar ik Oud-Beijerland kon vinden. Toen heb ik de stukken bestudeerd en zag dat er best wat te doen was. Het bleek een heel erg boeiende gemeente waar veel gebeurt, in een gebied (Rijnmond-Dordrecht) waar boeiende vraagstukken spelen. Wij kwamen al veel in het Westen en wilden daar graag aan de slag.
Nu ligt het niet in mijn aard om me alleen met de speeltuin bezig te houden. De stuurgroep politie Zuid-Holland Zuid, de regiovorming Zuid-Holland Zuid, de stuurgroep over de toekomst van de Drechtsteden, etcetera boden gelukkig aanzienlijk meer. De tendens is dat de portefeuille van de burgemeester zich vooral beperkt tot representatieve taken. Ik ga wel akkoord met die opvatting, maar voeg eraan toe dat het zich daar in de praktijk niet toe beperkt. Ik heb geleerd dat het belangrijk is om politiek en bestuurlijk gezamenlijk op te trekken. Achter de schermen kan ik volop mee acteren. Als benoemd bestuurder zonder achterban verkeerde ik in een ogenschijnlijk mindere situatie. Maar ik wilde niet vluchten in representatie en bood me aan. Ik zou wel zien of men van mijn diensten gebruik wilde maken. In de stuurgroep die zich bezighield met de toekomst van de regio heb ik namens de Hoeksche Waard een rol mogen spelen. Ik had het beeld van een sterker Overlegorgaan en heb vanuit die opvatting in hoge mate geprobeerd vanuit de streek een visie te presenteren. Oud-Beijerland had de kans om toe te treden tot het Overlegorgaan Rijnmond, maar onze opvatting was, met z'n allen in de Hoeksche Waard of niet. En dan natuurlijk onder onze eigen voorwaarden. Wij hebben de kant van de Hoeksche Waard gekozen, omdat Oud-Beijerland onderdeel is van de streek, waar onze belangen liggen. Maar het moet me wel van het hart dat de gemeentelijke herindeling er wat sterker had gekund.
Van begin af aan ben ik ervoor geweest dat de Hoeksche Waard zelf beleid zou maken en op de signalen van buitenaf zou reageren op basis van bestuurlijke overeenstemming. In het

begin was de tijdgeest meer die van vrijblijvend overleg, er waren te weinig verplichtingen en standpunten. De Hoeksche Waard is onderdeel van een groter gebied, waar anderen ook iets van vinden, waar dikwijls niet in overleg op werd gereageerd. Er kwam een ontwerp streekplan Zuid-Holland Zuid plus een discussienota Zuidflankstudie, gebaseerd op de 4e Nota Ruimtelijke Ordening (Vinex), waarin voor de Hoeksche Waard een veel grotere woningbouw was voorzien dan wij zelf hadden gedacht. Toen waren de geesten rijp voor een eigen structuurschets. De VVD in Oud-Beijerland nodigde het college tijdens de begrotingsbehandeling in 1991 uit om met zo'n schets te komen. Die moest worden gemaakt in overleg met de zes Hoeksewaardse gemeenten. Het was nooit mogelijk gebleken om met zoiets voor heel de Hoeksche Waard te komen. Nu was de boodschap: voer maar uit. Waarna de Grontmij aan de slag is gegaan.
Uit het archief blijkt dat er altijd geweldige krachten van buitenaf actief waren, waartegen wel werd geprotesteerd, maar nooit collectief en strategisch. Nooit werd duidelijk gemaakt waar wij stonden. Dat gebeurde nu wel. De mentaliteit was ook anders. Mijn verkiezing tot voorzitter begin 1990 werd gelukkig niet gezien als een nieuwe greep naar de macht door Oud-Beijerland. Ik heb zelf nooit iets gemerkt van animositeit tegen Oud-Beijerland: Er was sprake van een goede samenwerking.
Maar er werd pas echt actie ondernomen toen een gemeenschappelijke vijand opdook, toen bleek dat anderen ook over ons nadachten. Er moest niet alleen worden geadviseerd maar ook bestuurd. De Hoeksche Waard alleen is in strategisch opzicht een te geringe factor. Eigenlijk maakt het tegenwoordig niet uit of je alleen of met zes gemeenten protesteert. De ontwikkeling naar Zuid-Holland Zuid was in die zin logisch. In de provincie zijn er van de 12 samenwerkingsverbanden

De Hoeksche Waard, van elk geprezen,
Om aangenaam Landsdouw, zou min gelukkig weezen,
Indien 't niet Puttershoek in zynen kring besloot:
Dit dorp, meermaals ten prooje aan vuur- en waternood,
Heeft in 's Lands jongst krakeel als anderen geleden-
't Smaake eenmaal, in 's Lands rust, zyne oude Zaligheden.

De Nederlandsche stad- en dorp-beschrijver, L. van Ollefen en R. Bakker

vier of vijf overgebleven. Als je je beter organiseert heb je een beter verweer tegen de buitenwereld.
Onze nota's over een steviger bestuursstructuur voor het Overlegorgaan - niet alleen adviseren maar ook besturen - zijn door de feiten achterhaald. De regio Zuid-Holland zuid was er als het ware -met onze instemming trouwens- eerder dan een steviger Overlegorgaan. Dat ervaar ik niet als pijnlijk. Dat zou het wel geweest zijn als wij autistisch waren geweest en het besluit om ons op te heffen van een ander was gekomen. Ik heb daarom uit volle overtuiging meegewerkt, maar nu het regionaal bestuur niet meer is geworden dan verlengd lokaal bestuur zeg ik wel met nadruk dat de gemeenten hun zelfstandigheid, hun eigen structuren en plannende taken, vooral op het vlak van de ruimtelijke ordening, hebben te behouden.
Ik vind het wel jammer dat wordt gedaan alsof de Regio Zuid-Holland Zuid een echt regiobestuur is, met competenties en eigen bevoegdheden. De komende 10 tot 15 jaar zal er geen sprake zijn van een dergelijke opzet.
Met veel plezier en ambitie heb ik in het Overlegorgaan gewerkt. Over de verandering van de mentaliteit kan ik geen heldere uitspraken doen al heb ik daar wel over gehoord. Bestuurlijk is het niet verstandig om naar binnen gericht te zijn en je primair te richten op je eigen zaken. Je kunt beter ook naar buiten kijken. De geschiedenis van de streek is misschien ook een beetje die van introvert naar extravert. Dat komt natuurlijk ook doordat er veel mensen van buiten zijn gekomen die aan die omslag hebben bijgedragen.
Toe ik aantrad in Oud-Beijerland en ik kandideerde voor het voorzitterschap van het Overlegorgaan, heb ik zelf gezegd dat het ook prima zou zijn als het een wethouder werd. Een burgemeestersclub zonder politieke verantwoording en verantwoordingsplicht past niet bij deze tijd. Maar ik voel die scheiding tussen de burgemeesters en de politieke bestuurders niet zo. Als je in een Overlegorgaan zit ben je een gemeenteman, dan vertegenwoordig je jouw gemeentebestuur. Het algemeen bestuur bestond uit alle colleges van burgemeester en wethouders, het dagelijks bestuur werd gevormd door de burgemeesters en een wethouder - en er was een voorzitter. Overleg en advies, dat waren de taken. En hoewel de wet daar alle gelegenheid toe gaf, zaten er heel lang geen raadsleden in het Overlegorgaan. Enkele jaren geleden werden verbeteringen aangebracht en is

dat veranderd. In de nadagen van het Overlegorgaan was sprake van verdere democratisering. Een gekozen orgaan is nooit aan de orde geweest, dat zou ook niet hebben gekund. Zuid-Holland Zuid is gesticht toen we dachten dat wij net als het OOR een zelfstandige regio of provincie zouden worden. Daar was de opzet op gericht. Een algemeen bestuur en een dagelijks bestuur, gekozen vanuit de gemeenteraden uit de 21 deelnemende gemeenten in de regio Zuid-Holland Zuid via de raadsleden, waardoor ook politieke fracties werden gevormd. De hoop is dan dat de raadsleden hun gemeentelijke belangen kunnen ontstijgen en primair oog hebben voor de regio in plaats van voor hun gemeente. Toch is er weinig democratisch aan, in die zin dat het regionaal bestuur niet is gekozen door de inwoners. Die plannen zijn doorgezet, maar er is wel iets te snel aan fractievorming gedaan, want in de huidige opzet kunnen de vertegenwoordigers niets anders doen dan de belangen van hun eigen gemeente verdedigen. En dat probleem lossen we de komende jaren niet op, alle samenwerking is gebaseerd op verlengd lokaal bestuur. Regentenclubs komen nog steeds voor. Ook wat de bestuurskundige Tops zo mooi noemt, clubs van 'moderne regenten'. Wellicht heeft een bestuurdersclub als bijvoorbeeld een burgemeesterskring, maar ook een wethoudersoverleg, iets van die 'moderne regentenmentaliteit'. In het Overlegorgaan hadden wij wel goede en democratische ideeën, maar de afstand tussen het dagelijks bestuur, dat toch teveel werd gezien als een "burgemeestersclub", ondanks de gewaardeerde bestuurskracht van één van de wethouders in de Hoeksche Waard, en het algemeen bestuur en de raden was zo groot dat controle moeilijk was. Er was dus wellicht toch te weinig politieke legitimatie. Ik vond zelf dat je

(...) Mijnsheerenland, Juli 1889. Ik zit in mijn koepel en kijk over het water. De wind ruischt in 't riet en in de esschenboomen. Westmaas ligt heel stil in een mat zonnetje en 't molentje draait pacifiek. In de hooge boomen van het boschje koeren de houtduiven. Ik zit nu heel tevreden. De eerste dagen was ik zeer down en kon niet best werken, nu gaat het wat beter. Het spijt mij alleen zoo dat dit leven zoo gauw uit moet zijn, dat maakt me droevig en onrustig. Ach dat vrije genieten van vroeger dat is toch niet meer. Ik loop hier den ganschen dag in vischtoilet - flanellen hemd en zeilschoenen -dat is heerlijk nu 't warm is. Alleen tegen 't eten trek ik een fatsoenlijk buisje aan. (...)

Frederik van Eeden en Albert Verwey, op het Hof van Moerkerken, G.N. de Heer

eerst het belang van je gemeente moet vertolken om dan vervolgens en vanuit een regionale inzet met z'n zessen een totaalbeeld te vormen. Zo is ook de structuurschets ontstaan, een stevige bouwsteen voor beleid. Een werkgroep heeft de schets gemaakt, die is door het dagelijks bestuur behandeld, vervolgens door het algemeen bestuur en vervolgens door de afzonderlijke zes gemeenteraden vastgesteld. Er was tussentijds ook inspraak mogelijk van de bevolking. Het is misschien een klein wapenfeitje dat alle zes de raden ondanks het democratische gat (de raden zaten immers niet in het Overlegorgaan) akkoord zijn gegaan, dat zij behalve met een gemeentelijke bril op ook vanuit een regionale invalshoek naar het antwoord op de ruimtelijke ontwikkelingen hebben gekeken.
Wat nu in het regiobestuur gebeurt is onvoldoende. Er is een bestuursorgaan gecreëerd dat boven de gemeenten staat. Dat is niet goed, want er is sprake van getrapte verkiezingen. Herkent de burger zich nu in het bestuur? Het zou beter zijn als het bestuur rechtstreeks werd gekozen, alleen zal dat gezien de huidige bestuurlijke ontwikkelingen nog een behoorlijke tijd duren. Voor mij staat vast dat het van belang is om ondanks het regionale bestuur te streven naar een krachtige gemeente met een takenpakket vol met zaken die de burger rechtstreeks aangaan, zoals veiligheid, woonomgeving, gemeenschapszin. Het doet er minder toe of gemeenten groot of klein zijn, zij moeten krachtig en vitaal worden bestuurd, al geldt tegelijkertijd dat de gemeenten, ook qua inwoneraantal, een niet te klein draagvlak moeten hebben. De regio moet op afstand blijven en zich bezighouden met overkoepelende dingen zoals milieu, ambulancevervoer, gezondheidszorg en een regionale brandweer. De gemeente daarentegen moet zijn eigen beleid maken zonder de tussenkomst van een schimmige laag tussen de gemeenteraad en het provinciaal bestuur. De lijn is: rijksoverheid, provinciale overheid, gemeentelijke overheid. Er kan voor de regio geen enkele aanleiding zijn om meer pretenties te hebben. De Hoeksche Waard doet graag mee in Zuid-Holland Zuid, maar met onze eigen opvattingen en als onze belangen in het gedrang komen, dan moeten wij ons roeren. Ik ben ook erg verbaasd over de houding van de provincie, die afwacht hoe de regio's zich ontwikkelen zonder daar wezenlijke invloed op uit te oefenen. De

Hoeksche Waard kwam met een structuurschets, vervolgens presenteerde het regiobestuur een ruimtelijke visie en daarnaast kwam de provincie met de Zuidflankstudie. Deze schetsen zijn niet op elkaar afgestemd, er is sprake van concurrentie in plaats van een gemeenschappelijke visie.
Ik was heel tevreden over het functioneren van het Overlegorgaan en als ik praat over hoe het nu is, zou ik willen dat het provinciaal bestuur zich krachtig opstelt, dat het regionaal bestuur praktische dingen doet en dat sterke gemeenten hun eigen beleid ontwikkelen."

(...) En van Maasdam zegt de oude kroniek ruim een eeuw geleden
Schoon kleen en niet vermaard,
Tog een evenredig cieraad
Van den Schoonen Hoeksche Waard!....
Het is geen belediging voor de dorpsbewoners, als we zeggen, dat dit nog steeds zo is. Gelegen op een kruispunt van vier wegen en aan een schilderachtige Binnenmaas moet het dorp dan ook wel iets aantrekkelijks hebben.
De oorsprong van de naam Maasdam hebben we vroeger al eens nagegaan en mag nu bekend zijn. De Ringdijk van de Groote of Zuid Hollandsche Waard werd hier door de open rivier de Maas onderbroken. Tenslotte werden de ten noorden van de Maas liggende Tiesselijnswaard en het ten zuiden van de rivier liggende Land van Strijen met elkaar verbonden door een vaste dam met sluizen in de Maas. Dit werk was mogelijk geworden door de snel groeiende buitengaatse verzandingen en aanwassen. Het begon met een paar huisjes voor het personeel der sluizen en pachters van viswater en het latere dorp van de Maasdam had zijn bescheiden plaatsje op de aardbol gekregen. We schrijven tussen het jaar 1270, toen de Ringdijk werd gesloten en 1365, in welk jaar we voor het eerst iets over de plaats vernemen. (...)

Van Grooten Waert tot Hoeksche Waard,
M. Allewijn

Aan de herinnerde rivier

Was de rivier er niet geweest, niet
de rivier geweest, het bochtige verlangen
jarenlang, Antwerpen-Zwitserland -
er is een beeld van schepen lossen op het
Oude Hoofd, winternamidag, zand en kind.

Hij staat aan de rivier die er niet is,
de vaargeul onbegrijpelijk gerecht, droomloos
kanaal geworden, slecht gedicht. Wat moet
in hem opnieuw beginnen, voordat het
ratelen en ruisen komt, de trechter in?

Toen hij dat kind was, trok de dag in zilver
slingers over de rivier. Feest was een naam
te zien op schepen; hoe in het bijna donker
een ver land in kiezels op de kade kwam;
iemand die aan de hendel durfde trekken.

Hij staat aan de rivier die er niet is. Er is
een beeld van iemand op het Oude Hoofd.
De wind spat wat hij denkt omhoog, stuift zand.
Was de rivier er niet, niet de rivier geweest,
geen bocht, niets om de bocht. Hooguit de trechter.

Waar geen haven is, Ad Zuiderent

Nieuw-Beiërland, dat vrouw Sabina,
Voor stichteresse kent.
Bleef, in den kring van Nêerlands dorpen,
Bevryd voor wreed elend;
En in 's Lands jongste Volksverschillen,
Heeft het met glans getoond,
Dat de edle vryheids zucht der Belgen,
In zynen boezem woont.

De Nederlandsche stad- en dorps-beschrijver, L. van Ollefen en R. Bakker

R.J. GISKES, SECRETARIS 1979 - 1994

HET HEMD IS NADER DAN DE ROK

Na enige tijd, als hij loskomt en zijn aanvankelijke reserves tegen dit 'optreden' verliest, zegt R(udi) J. Giskes (42): "Als ik niet oppas, word ik zometeen nog enthousiast over het Overlegorgaan Hoeksche Waard."
Giskes was secretaris van dit lichaam, waarin de zes gemeenten (tot de gemeentelijke herindeling tien jaar geleden waren het er veertien) in de Hoeksche Waard met elkaar 'overlegden'.
De voorzitters die hij ambtelijk ondersteuning gaf zijn allemaal vol lof over zijn inbreng. Giskes, geneigd tot diplomatieke antwoorden, constateert zonder enige reserve: "Het Overlegorgaan deed in stilte veel goeds." De laatste secretaris kwam in de Hoeksche Waard terecht na zijn studie, politicologie en bestuurskunde, aan de Vrije Universiteit van Amsterdam. Hij ontwikkelde een bijzondere belangstelling voor regionale samenwerking tussen gemeenten. Eerst was Giskes stafmedewerker, later werd hij secretaris.
Tegenwoordig is hij tweede loco-secretaris van het regiobestuur Zuid-Holland Zuid, het samenwerkingsverband tussen 21 gemeenten waarin het Overlegorgaan Hoeksche Waard na 23 jaar is opgegaan. En dat terwijl het op laatst zo goed ging op het eiland, dat er zelfs steun werd gevonden voor een 'Overlegorgaan plus' en een structuurschets waarin de Hoeksche Waard eensgezind een visie gaf op de ruimtelijke ontwikkelingen in het gebied.

"De politieke cultuur is nog altijd die van weinig uit handen kunnen geven. Bestuurders hier hebben daar grote moeite mee. De gemeenten hebben stuk voor stuk een sterk gevoel voor autonomie. Ook al is het eiland enkele tientallen jaren geleden schoorvoetend uit zijn isolement getreden door de ontsluiting via een tunnel en een brug, de men-

(...) De bevolking van toen, en dat was in 1968, had zôô goed as glad gêên belangstelling. In de hêêle Hoeksche Waerd weunden toen 46.000 zielen, waervan nog gêên kwart procent, dat is maar net een honderd man, dr aaige over die herindêêling ietwat druk maakte. Daerbij kom nog dat van dat handjievol mensen het grôôste dêêl bestong uit leui, die hier gêênêês vedaen kwamme en die dus over zaken praatten waervan ze gêên benul hadden, omdasse de weg nie wisse en de tael nie sprakke. (...)

Hoekschewaardse vertellingen, P.W. de Zeeuw

taliteit die je op eilanden vindt is gebleven.
Ik kende het gebied niet. Van mijn vader had ik over de Barendrechtse Brug gehoord, want hij had in de Tweede Wereldoorlog hier gelegen als soldaat. Maar het werken hier trok mij. Het was een klein bureau, waar het werk veel afwisseling bood. Bovendien was ik hier in sterke mate eigen baas met een grote vrijheid van handelen. Bij regionale samenwerking ligt doorgaans weinig vast. In de Hoeksche Waard was er vrijwel niets en het werken was pionieren.
Er moest een overlegorgaan worden opgebouwd en dat bracht veelzijdig werk mee en veel contacten. Het was ook wel eens slikken hoor als je zag hoe met voorstellen werd omgesprongen. Dan hadden wij een evenwichtig stuk geproduceerd, met daarin alle voors en tegens verpakt en dan kwam het bestuur in vijf minuten om wat voor redenen dan ook tot een volstrekt irrationele beslissing. Maar dat hoort bij het politiek-bestuurlijke bedrijf. Als je daar niet tegen kunt moet je geen ambtenaar worden.
Er belandde van alles op mijn bord. Het aantal zaken dat je regionaal kunt behandelen is onbegrensd en in de Hoeksche Waard word je nogal snel gedwongen tot regionaal denken. Vooral bij kleine gemeenten is de behoefte om samen te praten groot. Voorbeelden van positieve dingen zijn de samenwerking op gebieden als de belastingheffing, boombeheer, volkshuisvesting, verkeersveiligheid en sociale vernieuwing. Daar tegenover staan ook minder geslaagde ondernemingen. Een pregnant voorbeeld daarvan is het ouderenbeleid.
Veel dingen zijn voor een gemeente alleen moeilijk te organiseren. Toch loopt de samenwerking vaak mis doordat de laatste stap niet wordt gezet, namelijk het overdragen/gezamenlijk delen van verantwoordelijkheid en zeggenschap. Dan komt de angst om de hoek kijken voor een te zwaar opgetuigd, concurrerend regio-orgaan. Het hemd is doorgaans nader dan de rok. Dat zag je ook bij de gemeentelijke herindeling. In het rapport-Brasz werd gepleit voor één gemeente in de Hoeksche Waard, maar hier viel de keus op zo lokaal mogelijk. Doordat de politieke partijen elkaar vonden is de meest kleinschalige variant gekozen, met zes gemeenten.
Voor het Overlegorgaan was het moeilijk om zelfstandig zaken op te pakken en de resultaten daarvan om te zetten in beleid. Als er sprake was van druk van buitenaf,

was de bereidheid om samen op te trekken meestal groter. In de Hoeksche Waard is de regionale samenwerking tegen de verdrukking in gegroeid, maar over het overdragen van bevoegdheden werd altijd moeilijk gedaan. En ook het geld vormde vaak een struikelblok. Dan noem ik toch al wel enkele hinderpalen op: geen bevoegdheden, het mag niet te veel kosten en de besluitvorming gaat via consensus, dus als er een gemeente uitvalt is het onderwerp van bespreking van de baan. Er was vooral sprake van een overleg-en vergadercircuit. Dat is ten koste gegaan van een effectief en efficiënt opereren. Vooral raadsleden hadden kritiek. Zij waren er vroeger op geen enkele wijze bij betrokken en zagen het Overlegorgaan als een eliteclub van burgemeesters en wethouders. Ondanks alles ontstond toch een inhoudelijke ontwikkeling en kwamen er veel projecten van de grond. Het aantal ambtelijke medewerkers groeide van nul tot zes. De eerste medewerker was een ambtenaar van Oud-Beijerland, die parttime werkzaam was voor het Overlegorgaan.
In de eerste jaren overheerste het wantrouwen tegen Oud-Beijerland. We hebben in Heinenoord gezeten, later in Strijen en toen in Oud-Beijerland, waar wij het laatst kantoor hielden aan de Waterstal. De antipathie van de dertien (later waren dat er vijf) andere gemeenten tegen Oud-Beijerland was aanvankelijk groot. Men verdacht de eerste voorzitter en initiatiefnemer van het Overlegorgaan, Aantjes, ervan de belangen van Oud-Beijerland en het Overlegorgaan niet altijd uit elkaar te houden. De tegenstellingen zijn in de loop der tijd sterk afgezwakt.
Later werd de gemeenschappelijke vijand, op grond van diverse ruimtelijke plannen,

(...) De kroon uws hoofds, o Strijen, is afgevallen. De Heere is u geworden als een vijand, Hij heeft onder uw heerlijkheid een brand doen branden, als de brand des vuurs, Hij heeft bij de dochter van Strijen het klagen en het kermen vermenigvuldigd. De oudsten der dochters van Strijen zitten op de aarde, zij zwijgen stil, zij werpen stof op haar hoofd, zij hebben zakken aangegord. De jonge dochters van Strijen laten haar hoofd ter aarde hangen. Een stem roept tot ons uit Strijen, en klinkt door het ganse land. En gaat het ulieden niet aan, gij allen, die over weg gaat? Schouwt het aan, en ziet, of er een smart zij, gelijk mijn smart, die mij aangedaan is, waarmede de Heere mij bedroefd heeft ten dage der hittigheids Zijns toorns. Van de hoogte heeft Hij een vuur in mijn beenderen gezonden, waarover Hij geheerst heeft. (...)

Strijen door het vuur verteerd,
Hermanus van Reverhorst

steeds vaker Rotterdam/Rijnmond. Ondanks de bevolkingsgroei is het karakter van het eiland niet echt veranderd. De nieuwe mensen die zich vestigden in de Hoeksche Waard, mengden zich doorgaans goed met de oorspronkelijke bevolking. De groei heeft tot meer welvaart geleid en de maatschappelijke activiteit is groot. De bestuurscultuur is veel opener geworden.
Ik heb me er altijd over verbaasd dat mensen die bij voorbeeld van Numansdorp naar Strijen verhuizen, zeggen dat zij zijn geëmigreerd. De afstand tussen de dorpen is gevoelsmatig net zo groot gebleven als vroeger.
Op vrijwillige basis was er wel behoefte aan overleg, in een ongedwongen sfeer, die vooral onverplichtend moest zijn. Maar de tijd verstrijkt en van lieverlee is ook het bestuurlijke klimaat veranderd. Wat in de regio Zuid-Holland Zuid gebeurt, gaat veel verder dan men ooit bereid was toe te staan aan het Overlegorgaan. Dat was wel eens frustrerend. Bij het aantreden van burgemeester Leeuwe van Oud-Beijerland werd een andere koers ingezet, maar de regionale ontwikkelingen hebben ons ingehaald.
Het Overlegorgaan bood een nuttige manier van samenwerken, waarvan de Hoeksche Waard vond dat het zo moest. Maar de huidige generatie bestuurders vindt dat het anders moet. Er is geen sprake van liefde tussen de samenstellende delen van Zuid-Holland Zuid. Het is een verstandshuwelijk. Naar mijn mening hebben de gemeenten er goed aan gedaan om toe te treden tot Zuid-Holland Zuid, om strategische redenen. Het gaat om gebieden die cultuurhistorisch uit hetzelfde nest komen.
De structuurschets was een grote krachtsinspanning, een typisch bestuurlijk produkt. Nadeel ervan was dat alle gemeenten zich ermee moesten kunnen identificeren, waardoor er compromissen zijn gesloten. In sommige opzichten is de schets dus vlees noch vis, zoals met betrekking tot de opvattingen over de doortrekking van de A4, wel of niet, en de glastuinbouw. Die constatering doet overigens niets af aan de kwaliteit van het stuk.
Door de jaren heen was er discussie over het Overlegorgaan. De trefwoorden waren vederlicht versus loodzwaar; overleg versus samenwerking. Ook na de herindeling bleef het nodig over de eigen grenzen heen te kijken. Sterker nog: de herindeling gaf nieuwe impulsen aan het Overlegorgaan. Met minder gemeenten was het gemakkelijker werken.
Portefeuillehoudersoverleg-

gen kwamen van de grond en de bestuurlijke en ambtelijke lijnen werden korter. Er werd meer gebruik gemaakt van elkaars deskundigheden onder het motto: 'we moeten niet zes keer het wiel uitvinden'.
Het coördinerend optreden kwam centraler te staan. Voor inhoudelijke bijdragen werd meer teruggevallen op de gemeenten.
Maar wat bleef was de tegenzin om de samenwerkingspraktijk van alledag te formaliseren. Kortom, op de achtergrond speelde altijd een verlangen om de zaken personeel, financieel en materieel beheersbaar te houden. Voordelen (vooral financiële) van samenwerking moesten duidelijk aantoonbaar zijn en lokale besluitvorming over regio-aangelegenheden bleef het uitgangspunt.
Tegen de stroom in is het Overlegorgaan toch iets geworden, ook al bestond de neiging - "Om een bestuurlijke drukte te vermijden." - om de samenwerkingsstructuur niet zwaarder, ingewikkelder en belastender te maken dan gezien de taken nodig was.
In elk gebied is het nodig om bestuurlijk te streven naar samenhang en afstemming, en daar was uiteindelijk wel sprake van in de Hoeksche Waard.
Als secretaris had je vooral contacten met het dagelijks bestuur. In de beginperiode liepen de meeste zaken via de voorzitter. Later werden, net als in de gemeenten, de taken meer verdeeld over alle bestuursleden. Dat leidde tot een grotere betrokkenheid van het DB als geheel.
Aanvankelijk bestond bij de politiek veel angst voor een overheersende rol van de burgemeesters. Daarom werd gestreefd naar een ongeveer gelijk aantal wethouders en burgemeesters in het bestuur. Op een bepaald moment is die regel geschrapt, en waren het in het algemeen de burgemeesters die in het dagelijks

(...) Eeuwenlang bleef het dijkbestuur bij de dorpsbesturen berusten en waren schout en schepenen tevens dijkgraaf en heemraden. De onderhoudskosten aan polderwerken werden uit de verdiensten van de landsman bestreden, doch deze had daarentegen maar een uiterst bescheiden plaats in het meestal puur feodale stelsel van bestuur.
De dijkgraaf werd vrijwel altijd door de Graaf der Staten of de Stadhouder benoemd, terwijl de heemraden door de schout, baljuw of ambachtsheer werden aangewezen.
Sinds omstreeks 1650 waren de polder- en waterschapsbestuurders verantwoording schuldig aan de stemgerechtigde (hoofd)-ingelanden van het gebied en deze vorm van besturen zou zich in de 17e en 18e eeuw tot in de kleinste polders van ons vaderland uitbreiden. (...)

Hoeksche Waard .... 'n promotie waard!, Robert W. van der Willik

bestuur zaten. Dat gebeurde op voordracht van de colleges, dus met instemming van de gekozen bestuurders. Deze veranderingen vielen ongeveer samen met de veranderingen in de opvattingen over het burgemeestersambt: minder portefeuilles, meer coördinerende taken. Wat kon je dus beter doen dan zo'n figuur naar een orgaan met hoofdzakelijk coördinerende taken afvaardigen? Op zich een logische zaak, al kan het ook te maken hebben gehad met het relatief gering belang dat de politiek aan het Overlegorgaan hechtte. Zeker is wel dat het afvaardigen van burgemeesters voordelen had, maar dat het tevens leidde tot een zekere afstandelijkheid en soms geringe inhoudelijke betrokkenheid/interesse. Maar dat werd weer gecompenseerd door de vakwethouders, die zich volop in de portefeuillehoudersoverleggen konden uitleven. Die overleggen zorgden er voor dat vooral het algemeen bestuur als beleidsbepalend gremium meer en meer naar de achtergrond verdween. Voor dit bestuur resteerde op het laatst een beperkte, formele rol, naast het sporadisch behandelen van heel gewichtige regiozaken. Het dagelijks bestuur ging de kant op van procedure-bewaker en coördinerend orgaan, en liet de inhoudelijke discussie primair aan de wethouders over.
Uiteraard is een goede verhouding tussen secretaris en DB en dan vooral de voorzitter van groot belang. Er moet sprake zijn van een wederzijds vertrouwen en elkaar aanvoelen.De secretaris moet een antenne hebben voor zaken die gevoelig liggen. Hij moet weten waar de grenzen liggen.
Regiobestuurders zijn in de eerste plaats gemeentebestuurders. De meeste tijd wordt aan de eigen gemeente besteed. Daar komt bij dat regiozaken meestal, in meer of mindere mate, door een lokale bril worden bekeken. De regiomedewerkers hebben daar minder last van, en zijn in feite het regionale geweten.
Vooral de secretaris zal in die rol zaken vanuit een regionale optiek moeten sturen. Mijn ervaring is dat de secretaris, binnen de grenzen van zijn formele positie als eerste adviseur/bureauhoofd, zo in de praktijk mee-(be)stuurt. Dat is op zich geen slechte zaak, maar het typeert tegelijkertijd de zwakte van het verlengd lokaal bestuur: een minder grote bestuurlijke betrokkenheid dan mijns inziens gewenst zou zijn.
In een gebied als de Hoeksche Waard, in veel opzichten een groot dorp, spelen ook de persoonlijke

verhoudingen een grote rol. Zijn die goed, dan kan er veel. Het is ook onverstandig om al te lang met iemand in conflict te blijven, want je zit bovenop elkaar, dus kun je elkaar de volgende dag weer nodig hebben. Dat leidt tot een pragmatisch handelen en een sfeer van geven en nemen en naar compromissen zoeken.
Van de voorzitters van het Overlegorgaan heb ik alleen Aantjes niet persoonlijk meegemaakt. Mijn eerste voorzitter, Diepenhorst, heeft een geweldige indruk op mij gemaakt. Hij had autoritaire trekjes, maar voor mij was hij vooral een vaderfiguur. Zelden ben ik een bestuurder tegengekomen met zo'n inzet voor de publieke zaak en zo'n gedrevenheid. Het is zelfs voorgekomen dat hij privé geld voorschoot om een bepaalde regionale impasse te doorbreken. Ook denk ik aan zijn pogingen om het recreatieoord Binnenmaas te regionaliseren.
Hij had beslist gevoel voor humor en kon heel ad rem zijn. Er zijn talloze markante uitspraken van hem bekend, zoals: 'In Strijen leven we onder en boven de wet.'
Zijn opvolger, Van Tellingen, had een heel andere bestuursstijl, maar wist door zijn manier van optreden snel het vertrouwen van het ommeland te winnen. Ik had het gevoel dat hij regionaal heel anders opereerde dan in Oud-Beijerland. Vooral door een minder zwaar persoonlijk stempel op zaken te drukken en zich heel coöperatief op te stellen. Met één uitzondering, namelijk toen het ging om het vestigingsbeleid huisartsen, waar hij uitgesproken opvattingen over had.
Van Marwijk Kooy was slechts korte tijd voorzitter, maar was lange tijd een constante factor in het dagelijks

(...) Gezien de studie van prof. Brasz en het daarop gevolgde beleidsadvies dat in het bezit is van de desbetreffende instanties die er met grote waardering kennis van hebben genomen, moet in dit geval toch ook wel rekening gehouden worden met de mogelijkheid dat ons te zijner tijd een voorstel bereikt tot de vorming van één gemeente.
Nu de voorbereidingen in deze streek zo uitvoerig zijn geweest, zal er na een voorstel van het provinciaal bestuur nog wel te "praten" zijn, maar de beslissing is dan in feite genomen. Alle gemeenten zijn nu nog volledig vrij. Wij kunnen slechts hopen dat men elkaar zal weten te vinden. Op 14 januari a.s. komen alle colleges van burgemeester en wethouders te Numansdorp bijeen. Moge dit vooral geen nieuwe hearing worden met uitvoerige uiteenzetting van diverse meningen en moge ons een Babylonische spraakverwarring worden bespaard. Moge het in tegendeel komen tot korte en duidelijke uitspraken van de colleges namens hun raden. (...)

Klaaswaal en de herindeling, Jac. Vos

bestuur. Hij heeft op de achtergrond veel gedaan aan het oplossen van problemen die zich voordeden. Hij kon de betekenis van het Overlegorgaan ontzettend relativeren. Hij voelde zich het meeste thuis in de rol van voorzitter en bemiddelaar bij conflicten. Hij hield van zorgvuldigheid en bereidde zich als voorzitter grondig op de vergaderingen voor. Mij werd vaak het hemd van het lijf gevraagd. Het had iets weg van een examen, en soms had ik het gevoel gezakt te zijn.
De laatste voorzitter van het Overlegorgaan, Leeuwe, demonstreerde veel bestuurlijke daadkracht en gaf de regio nieuwe impulsen op ruimtelijk en bestuurlijk gebied. Hij is naar mijn idee de meest 'laagdrempelige' geweest van alle voorzitters. Hij was gemakkelijk bereikbaar en aanspreekbaar. Zijn deur stond altijd voor je open. Hij is ook de enige voorzitter geweest die zich, wellicht met uitzondering van Diepenhorst, verwaardigde zelf brieven en zelfs notities te schrijven. Misschien typerend voor een tijd waarin de geijkte rolpatronen van bestuurders en ambtenaren aan grote veranderingen onderhevig zijn."

Goed overleg is het halve werk

Besturen is in de milde vorm richting geven aan. Wie graag wat meer gewicht geeft aan die bezigheid spreekt van leiden, of regelen. Dat kan zowel zaken als personen betreffen. En in het geval van de gemeenten of een gewest wordt dat gedaan door een lichaam, een college dat krachtens opgedragen bevoegdheden de aangelegenheden leidt en regelt.
Overleg staat, als het om een individuele bezigheid gaat, voor nadenken, overwegen. Zodra het in groepsverband gebeurt heeft men het over beraadslagen, het raadplegen met anderen. Het zal duidelijk zijn dat goede bestuurders blij zijn met een Overlegorgaan, omdat dit het instrument bij uitstek is om de zaken goed te regelen. Goed overleg is namelijk het halve werk.
Die gedachte vatte in 1966 ook post in de Hoeksche Waard, althans bij 12 van de toen nog 14 gemeenten. Alleen 's-Gravendeel en Strijen hielden zich afzijdig. In 1966 werden plannen gelanceerd voor een gemeentelijke herindeling in de Hoeksche Waard. Het provinciaal bestuur en de gemeente Rotterdam ontwikkelden ook zo hun eigen ideeën over de ruimtelijke ontwikkelingen op het eiland. Voor de Hoeksewaardse bestuurders was dit voldoende aanleiding om een bestuurskundig onderzoek te laten verrichten door de Amsterdamse hoogleraar

(...) Aan het loket van het postkantoor aan de korte Voorstraat meldde zich op maandagmorgen een boer van de Zinkweg.
Hij wenste de directeur onmiddellijk te spreken. De ambtenaar achter het loket vroeg de directeur te komen, want hij had aan de gespannenheid van de boer en de toon waarop hij sprak -beter gezegd: beval- bemerkt, dat er een hoogst ernstige zaak te behandelen viel.
"Mijnheer, wat kan ik voor u doen?", vroeg de directeur beminnelijk.
"Vandaag nog die telefoonpalen van mijn land afhalen", antwoordde de boer bits.
"Maar mijnheer", zei de verbaasde directeur op zijn beurt, "dat kan niet. De P.T.T. heeft een contract met U, dat nog jaren van kracht is."
"Contract of geen contract. Die palen motte weg".
"Maar waarom dan in vredesnaam".
"Omdat die dinge d'r staan in strijd met de ordonantiën Gods".
"Maar mijnheer....."
"Niks te maar-menere. Die dinge motte weg anders hak ik ze om. Dominee hep het zelf gezegd gistere in de kerk. Hij hep laite zinge: "'s Heere Goedheid kent geen pale. En dairmee oit!" (...)

Mijn God, wat een dorp, Wim Verhagen Van Holkema & Warendorf, 1973

bestuurskunde, prof. dr. H.E. Brasz, die in 1967 te werk ging met het volgende uitgangspunt: "De bestaande inrichting en werking van het openbaar bestuur in Nederland zijn geen vanzelfsprekende zaken meer. Dit vloeit meer in het algemeen voort uit het feit dat in toenemende mate allerlei aangelegenheden, die op de een of andere manier een rol spelen bij de bestuurlijke beleidsvorming en besluitsuitvoering, met elkaar in verband blijken te staan. Een toenemende behoefte aan het samenspelen van (onder)delen van een bepaalde bestuurlijke organisatie is daarvan het begrijpelijke gevolg. Bovendien treedt steeds meer de noodzaak aan de dag de werkgebieden van overheidsdienaren naar oppervlakte en inwonertal te vergroten."
Professor Brasz, over wie nog altijd met enig ontzag wordt gesproken in de Hoeksche Waard, constateerde dat het gemakkelijk is om in te zien dat een bestuurlijke organisatie die niet of onvoldoende meegroeit en verandert met de ontwikkelingen, het gevaar loopt taken niet meer naar behoren te kunnen vervullen. Naar zijn mening is dat risico vooral groot bij het gemeentelijk bestuur. Die opvatting heeft nog niets aan kracht ingeboet.
Halverwege de jaren zestig werden de gemeenteraden nog gezien als lichamen die vooral een controlerende functie hadden. Er was nauwelijks sprake van (mede) beleidsbepalen. De verhouding tussen de raden en de colleges van burgemeester en wethouders werd over het algemeen als goed getypeerd, maar het niveau van de discussie in de raad ondervond kritiek. Ook de wethouders speelden in die tijd feitelijk een marginale rol. Het was vooral de burgemeester, bijgestaan door zijn secretaris, die het beleid bepaalde.
De manier waarop intergemeentelijk werd samengewerkt (door de burgemeesters) werd gezien als een voorbeeld van efficiënte en rationele taakbehartiging. Als gevolg van de feitelijke niet-openbaarheid stonden de gemeentelijke bestuursorganen daarbij wel buiten spel. Een enkeling besefte destijds dat het misschien wel nuttig zou zijn om meer intergemeentelijk samen te werken op het gebied van de volkshuisvesting en openbare werken, wegenbeheer, brandweer, gezondheidszorg (waaronder ambulancevervoer), onderwijs en ruimtelijke ordening.
Over de vorm waarin dat moest gebeuren bestond geen overeenstemming. Bezwaar tegen een nieuwe bestuursvorm was de kans

op een vierde bestuurslaag. Hoewel ook velen wel iets zagen in een vorm van streekbestuur. En er waren in die jaren ook mensen die de vorming van een gemeente in de Hoeksche Waard prefereerden boven een streekbestuur.
De drie mogelijkheden waren, aldus professor Brasz: Vorming van een gemeente voor heel het gebied; samenvoeging van de bestaande gemeenten tot een beperkt aantal; instelling van een gewestelijk bestuur. Voor de gemeentelijke herindeling hanteerde Brasz een ondergrens van 10.000 inwoners. Hij formuleerde een voorstel dat 17 jaar later precies zo werd uitgevoerd. Oud-Beijerland, 's-Gravendeel en Strijen bleven zelfstandig, Numansdorp en Klaaswaal werden de gemeente Cromstrijen, Binnenmaas werd gevormd door de dorpen Maasdam, Puttershoek, Westmaas, Mijnsheerenland en Heinenoord, en Korendijk bestaat uit Piershil, Goudswaard, Nieuw-Beijerland en Zuid-Beijerland. Professor Brasz pleitte met enige hartstocht voor de vorming van een gemeente in de Hoeksche Waard en veel van zijn argumenten worden ook nu nog gehanteerd:
Het eiland is een sociaal-geografische eenheid, geen enkele andere gemeentelijke herindeling past zo vanzelfsprekend in het landschap als die waarin eiland en gemeente territoriaal samenvallen.
Elke andere gemeentelijke grens binnen de Hoeksche Waard heeft een in hoge mate willekeurig karakter, omdat de bevolking regelmatig verspreid over het hele eiland woont, met geen enkele kern van allure die,

(...) 'Dan zullen we verder gaan,' zei ik en wees vastbesloten naar het Hollands Diep, maar na wat stevige rukken van de boeg veranderde ik van mening, zwaaide naar Tifus de roerganger en wees niet minder zelfverzekerd de andere kant uit, 't Haringvliet.
Het Haringvliet is een berucht boos water, op sommige plaatsen meer dan honderd meter diep, waar borsteltorren naar boven loeren zo groot als koeien en al menige roekeloze zwemmer is daar plotseling naar beneden getrokken bij zijn piemelameloe. We liepen voor de wind uit, met bol zeil, zodat we niet hoefden te roeien, eigenlijk dus ook niets te doen hadden; dit samen met een nieuwe koers en iedereen op een schip is op zijn somberst. Daarom hinderde het mij dat de natuur zich niet plooide en voegde naar onze stemming, maar ons trakteerde op een door zijn opgewekt en vitaal karakter schrijnend schouwspel. Voor de boeg en door een bijzondere speling van tij en wolken vorensnijdend door violet glas en nu en dan een streep van het witste schuim achterlatend zwommen twee dolfijnen.
(...)

Een vreemde stam heeft mij gerooft,
Willem Brakman

ook in toekomstperspectief gezien, de omgeving overheerst.
De ligging van het eiland in een gebied dat economisch en sociaal brandpunt is van de gehele wereld en in de onmiddellijke nabijheid van bestuurlijk zeer grote organisaties die een bekwaam en zeer beweeglijk beleid voeren. Elke inschakeling van de Hoeksche Waard in de functies van de haven, zelfs als het alleen maar wonen betreft, zal als het gebeurt met grote kracht in mogelijk grote omvang doorzetten.
De omvang en kracht van Rotterdam en de functies van deze stad met het omliggende haven- en industriegebied, nopen tot het vormen van gemeentelijke eenheden in de naaste omgeving van zodanige omvang, dat zij in de regio van de Rijn-Schelde delta voldoende kunnen meespreken en een eigen inbreng hebben, waarmede rekening moet worden gehouden.
De bevolking van het eiland vormt niet alleen geografisch, maar ook sociologisch en sociaal-psychologisch gezien reeds in belangrijke mate een eenheid, hetgeen tot uiting komt in de werkgebieden van allerlei instellingen op maatschappelijk, economisch, kerkelijk, bestuurlijk en waterstaatkundig terrein.
In de bevolking komt een positieve instelling tot uiting ten gunste van een pluriform enigszins expansief eilandbeleid.
De bevolking van de Hoeksche Waard schijnt in het algemeen te wensen dat het eiland een veelzijdige positieve functie gaat vervullen op het gebied van wonen, werken en recreatie, waarbij een streven naar expansie in gematigde vorm tot uiting komt. De concretisering en het doorzetten van dit beleid als een overheidsbeleid is alleen te verwachten als het eiland bestuurlijk kan functioneren als een ongebroken eenheid, met aan het hoofd een gekozen raad, bijgestaan door de nodige deskundige medewerkers op allerlei taakgebieden.
Gemeentegrenzen kunnen geen sacrale instellingen zijn. Zij bestaan alleen om de bevolking van nut te zijn", aldus professor Brasz in zijn beleidsavies, dat op 18 november 1968 aan de openbaarheid werd prijsgegeven. "Als gemeentegrenzen hun nut verliezen, behoren ze te verdwijnen, omdat iets nieuws beter past bij het volk van de Hoeksche Waard. Dat doet de gemeente die met het eiland samenvalt naar mijn mening."
Toen, en dat is eigenlijk nog zo, was er weinig enthousiasme voor een gewestelijk bestuur; een bovengemeentelijke bestuursorganisatie

die, zowel in beleidsbepalend als in uitvoerend opzicht, verantwoordelijk is voor de taakbehartiging op een aantal belangrijke gebieden van bestuurlijke zorg. Bijna een jaar na het beleidsadvies van Brasz kwamen de colleges van burgemeester en wethouders bijeen, op 31 oktober 1969, om een aanzet te geven tot een regionaal overlegorgaan. Dat vergaderde vervolgens voor het eerst op 14 juni 1971. Heel langzaam, maar gestaag, kreeg het overleg vorm. Er werd veel beraadslaagd, er werd veel geadviseerd, waarvan zo mogelijk nog vaker werd afgeweken, maar uiteindelijk had het Overlegorgaan een gezicht. En op het hoogtepunt, ruim 23 jaar nadat het in het leven was geroepen, is het Overlegorgaan Hoeksche Waard opgeheven.
Sinds 1994 nemen de gemeenten in de Hoeksche Waard deel aan de Regio Zuid-Holland Zuid, waarvan het bestuur op 3 september 1993 werd geïnstalleerd. Tot mei 1994 fungeerde dit bestuur als kwartiermaker van het nieuwe regionale bestuur.

(...) Maer laete we het netjies houwe en gouw naar Stouchie gaan. Greup en Krôôswijk vurreme faaitelijk een Siameese twêêling. De grenze van de verschaaie durrepe lôôpe hier nogal ingewikkeld in mekaar en daer zelle de beweuners wel altijd dr voordêêl mee hebbe gedaen. Het is best mogelijk dasse daerom spreke van Het Lêêpe Stouchie. Een enkelde keer is ter gezegd dat ze op Greup Hokkendammers wiere genoemd. Maar beweze is het nog niet. Vroeger stopte den Trem op Krôôswijk om te wissele en de mense te laete overstappe. Over dien Trem is van alles en nog wat verteld. Dr wier gezegd dattie in Baaierland zôô kort langs de huize gong dat de mense dr klompe mosse binnezette astie ankwam. Dr wier ôk wel beweerd dattie voor een lucifersdôôsie mos stoppe. Ok heb ik voor waer hoore vertelle dattie bij de Histert omree voor een lillik mens. Wie zel 't wete? (...)

Hoekschewaardse Vertellingen, P.W. de Zeeuw

De voorzitters

J.Aantjes, burgemeester van Oud-Beijerland	1971-1975
H.A. Diepenhorst, wethouder van Strijen	1975-1976 (wnd.)
(overleden in 1982)	1976-1982
mr. M.G.M. van Marwijk Kooy, burgemeester van Maasdam	1982 (wnd.)
drs. E.J. van Tellinge, burgemeester van Oud-Beijerland	1982-1989
mr. M.G.M. van Marwijk Kooy, burgemeester van Binnenmaas	1989-1990
mr. S.W. van Schaijck, burgemeester van Strijen	1990 (wnd.)
drs. Ch. Leeuwe, burgemeester van Oud-Beijerland	1990-1993

Leden dagelijks bestuur

Naam/functie	Periode
J. Aantjes, burgemeester Oud-Beijerland	1971-1975
H.A. Diepenhorst, wethouder Strijen	1971-1982
C. vAn der Linden, wethouder "s-Gravendeel	1971-1972
P.D. de Jong, wethouder Westmaas	1972-1980
mr. M.G.M. van Marwijk Kooy, burgemeester Maasdam (*)	1972-1990
H. Oprel, wethouder Heinenoord (1e periode)	1973-1974
J.C. Molendijk, wethouder Nieuw-Beijerland	1975-1976
K.D. Dorsman, burgemeester Oud-Beijerland	1976-1980
W. Tuik, burgemeester Mijnsheerenland/Westmaas	1976-1978
J. Groeneweg, wethouder Goudswaard	1976-1980
W. van 't Veld, burgemeester Heinenoord	1976-1980
J. Quast, burgemeester Numansdorp	1978-1983
M. Schelling, wethouder Klaaswaal	1978-1983
drs. E.J. van Tellingen, burgemeester Oud-Beijerland	1980-1989
W. Groenendijk, wethouder Goudswaard	1980-1981
L. Vleggeert, burgemeester Puttershoek	1981-1982
S. van Steensel, wethouder Goudswaard	1981-1982
H. Oprel, wethouder Heinenoord (2e periode)	1982-1984
ing. T.A. van Hattem, wethouder 's-Gravendeel	1982-1986
S. Overwater, wethouder Strijen	1982-1985
P. Vink, wethouder Piershil	1982-1983
drs. E.W.H. Broekhuis,	1984-1994

burgemeester Cromstrijen	
J.J. Bestebreur, wethouder Korendijk	1984-1990
mw. drs. J.P. Zevenbergen-Herweijer, wethouder Strijen	1985-1986
mr. S.W. van Schaijck, burgemeester Strijen	1986-1993
J.D. Nederlof, burgemeester 's-Gravendeel	1986-1992
drs. D.P. Hitzert, wethouder Oud-Beijerland	1989
drs. CH. Leeuwe, burgemeester Oud-Beijerland	1989-1994
C. Molendijk, wethouder Korendijk	1990-1994
G.J. Rooimans, wethouder Binnenmaas	1990
C. Oversier, burgemeester Binnenmaas	1990-1994
mw. M. Salet, burgemeester 's-Gravendeel	1993-1994

(*) Sinds 1984 (gemeentelijke herindeling) van Binnenmaas

Ontwikkeling personeelsbezetting secretariaat

1971-1973	0
1973-1986	1
1986-1988	4
1988-1992	3
1992	5
1993	6

De medewerkers

mr. F.A. Weijzen, stafmedewerker (in dienst gemeente Oud-Beijerland)	1973-1976
R.J. Giskes, stafmedewerker	1976-1979
secretaris/beleidsmedewerker	1979-1993
drs. W.J. Moggré, beleidsmedewerker	1986-1990
mw. mr. drs. M.D. de Rijk, beleidsmedewerker gezondheidszorg	1986-1987
mw. P.E. Brouwer-Stam, administratief medewerker	1986-1989
mw. M.P. Roelofs, beleidsmedewerker gezondheidszorg	1988
mw. G. Wessels-Gerrits, administratief medewerker	1989-1990
mw. drs E.H. Heun, beleidsmedewerker	1990-1992
mw. E.A. Hoogendam-Hartman, administratief medewerker	1990
mw. M.L.C. van Dongen-van der Put, administratief medewerker	1990-1992

mw. A. Klerks-Horn, administratief medewerker	1992-1993
mw. drs. G.V. Buissink, beleidsmedewerker	1992-1993
mw. J.E. Blonet-Peltenburg, projectmedewerker ouderenbeleid	1992-1993
M. Rook (stagiaire), projectmedewerker woonruimtebeleid	1992-1993
mw. mr. M.G.M. Claessen, beleidsmedewerker taxizaken	1993

NB: Van 1971-1976 was de secretaris van Oud-Beijerland, A. van Duijvenbode, q.q. secretaris van het Overlegorgaan. Van 1976-1979 fungeerde er een bestuurlijk secretaris, burgemeester W. van 't Veld van Heinenoord.

Publicaties

Het rapport van prof. dr. H.A. Brasz over de bestuurlijke organisatie van de Hoeksche Waard, dat in 1968 verscheen, gaf de aanzet tot de vorming van het Overlegorgaan Hoeksche Waard. Het bestuurlijke overleg op het eiland werd gevoerd op basis van rapporten en nota's van landelijke en provinciale overheden. Ook had het overleg - dat soms tot samenwerking leidde -eigen notities en rapporten tot gevolg op grond waarvan het beleid van de deelnemende gemeenten werd gevormd. De bijgevoegde lijst is verre van compleet. De genoemde publicaties, die zijn opgeslagen in een archief, zijn wel alle van groot belang geweest voor de menings- en de besluitvorming in de Hoeksche Waard.

Discussienota gemeentelijke herindeling Hoeksche Waard
(provincie Zuid-Holland, april 1977)
Voorlopig standpunt gemeentelijke herindeling Hoeksche Waard (provincie Zuid-Holland, maart 1978)
Voorstel gemeentelijke herindeling Hoeksche Waard
(provincie Zuid-Holland, juli 1979)
Nota inzake de splitsing van Zuid-Holland
(Overlegorgaan Hoeksche Waard, februari 1981)
Bejaard in de Hoeksche Waard
(Nota inzake voorzieningen en activiteiten op het gebied van de bejaardenzorg in de Hoeksche Waard)
(Overlegorgaan Hoeksche Waard, maart 1983)
Nota inzake de regiovorming
(Overlegorgaan Hoeksche Waard, maart 1984)
Economisch perspectief van de Hoeksche Waard
(Basisverkenning)
(Overlegorgaan Hoeksche Waard, februari 1987)
Bereidheid tot samenwerking
(Conclusies en aanbevelingen onderzoek ouderen en beleid)
(Overlegorgaan Hoeksche Waard, mei 1987)
Economisch actieprogramma Hoeksche Waard
(Overlegorgaan Hoeksche Waard, juni 1987)
Knelpunten in het productiemilieu van de Hoeksche Waard
(Overlegorgaan Hoeksche Waard, mei 1988)
Bedrijfsterreinenproblematiek Hoeksche Waard
(Overlegorgaan Hoeksche Waard, mei 1988)
Ontwikkelingsmogelijkheden recreatie en toerisme in de Hoek-

sche Waard
(Overlegorgaan Hoeksche Waard, mei 1988)
Zes gemeenten, één Hoeksche Waard
(reacties op het ontwerp streekplan Zuid-Holland Zuid)
(Overlegorgaan Hoeksche Waard, juni 1990)
Discussienota "Naar een Overlegorgaan-plus"
(Overlegorgaan Hoeksche Waard, mei 1991)
Lokale effectenrapportage Hogesnelheidsspoorlijn tracé H Hoeksche Waard
(Overlegorgaan Hoeksche Waard, augustus 1991)
Gezamenlijk standpunt regionalisering Zuid-Holland Zuid
(OHW, ISD, SAV, april 1992)
Toelichting standpunt regionalisering Zuid-Holland Zuid
(Overlegorgaan Hoeksche Waard, april 1992)
Regionaal woningmarktonderzoek
(Overlegorgaan Hoeksche Waard, augustus 1992)
Structuurschets Hoeksche Waard
(Overlegorgaan Hoeksche Waard, juni 1993)

LITERATUURLIJST

De Nederlandsche Stad- en Dorp-beschrijver, door L. van Ollefen en R. Bakker,
Uitgeverij Habanse, 1793

Schetsen uit de pastorie te Mastland, door C.E. van Koetsveld,
Uitgeverij L.J. Veen, 1874

Van Grooten Waert tot Hoeksche Waard, door M. Allewijn,
uitgave Drukkerij Van As B.V., 1952

Mijn God, wat een dorp, door Wim Verhagen,
Uitgeverij Van Holkema & Warendorf, 1973

Frederik van Eeden en Albert Verwey op het Hof van Moerkerken, door G.N. de Heer

Strijen door het vuur verteerd, kerkelijke redevoering op de ijselijke en nooit meer alzo gehoorden brand, aldaar voorgevallen de 22e mei 1759, door Hermanus van Reverhorst
Troost, 1979

Querido's letterkundige reisgids van Nederland,
door Willem van Toorn,
Em. Querido's Uitgeverij B.V., 1982

Hoeksche Waard .... 'n promotie waard!, door Robert W. van der Willik,
Junior Kamer Hoeksche Waard

De barbier van Piershil, door Pleun R. Troost,
Uitgeverij Robbemond, 1983

Klaaswaal en de herindeling, door Jac. Vos,
uitgave B.V. Drukkerij v/h Laban & Roskam, 1984

Hoekschewaardse Vertellingen, door P.W. de Zeeuw,
Uitgeverij Robbemond, 1984

De provincie, door Jan Brokken,
De Arbeiderspers, 1984

De tram die rijdt op wielen, door Pleun R. Troost,
Uitgeverij Robbemond, 1987

Waar geen haven is, door Ad Zuiderent,
Zeeuws Kunstenaars Centrum, 1987

De joodse gemeenschap van Oud-Beijerland, door A. v.d. Berg en R. v.d. Berg,
Uitgeverij Robbemond, 1987

De Barendrechtse brug, door Peter Pot,
Uitgeverij Robbemond, 1988

Een vreemde stam heeft mij geroofd, door Willem Brakman,
Em. Querido's Uitgeverij B.V., 1992

Vulkanen vanaf zee, door Jan Brokken,
Atlas, 1993

Ode aan de Oude Maas, door Wim de Vries,
1993, niet eerder gepubliceerd

INHOUD

Met een lach en een traan 5
Inleiding 7
Besturen is af en toe iets doen 9
Een generalist die graag mag voorzitten 19
Vrijblijvend, maar niet onwerkbaar 25
Besturen met de blik naar buiten 33
Het hemd is nader dan de rok 41
Goed overleg is het halve werk 49
De voorzitters 54
Leden dagelijks bestuur 54
Ontwikkeling personeelsbezetting secretariaat 55
De medewerkers 55
Publicaties 57
Literatuurlijst 59